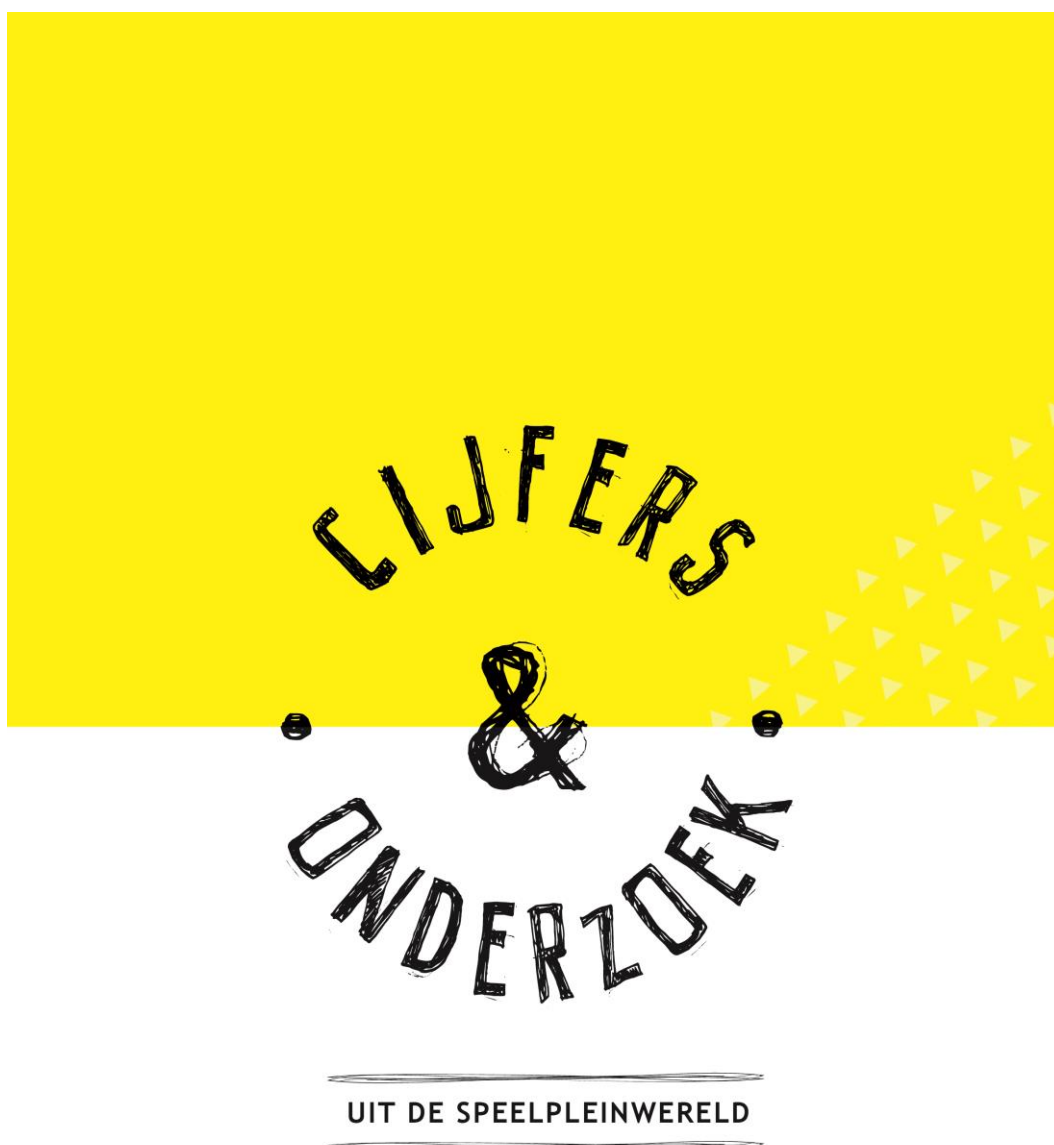

SPEELPLEINWERK ONDER DE LOEP

Onderzoeksrapport
vijfjaarlijkse speelpleinenquête 2015

Colofon

Speelpleinwerk onder de loep.

Onderzoeksrapport Vijfjaarlijkse SpeelpleinEnquête 2015.

Een uitgave van de

Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw

Mechelen, juli 2017.

Redactie

Amke Bailleul

Bart Straetman

Wim Van Leeuwen

Met dank aan

Alle respondenten die de moeite namen om de eigen gegevens bij te houden en de vragenlijst te doorploeteren.

Met de steun van de Vlaamse overheid

Inhoud

Colofon	2
1. Inleiding.....	5
2. Leeswijzer.....	6
3. Omgevingsanalyse.....	8
3.1 Kaartje.....	8
3.2 Totaal aantal organisatoren.....	8
3.3 Aantal organisatoren en werkingen per regio	9
3.4 Grootte van de werkingen.....	9
3.5 Type werking	9
3.6 Statuut organisatoren	10
4. Werkwijze en validiteit	11
4.1 Vragenlijst en verspreiding	11
4.2 Representativiteit van de antwoorden	11
4.2.1 Verdeling regio's	12
4.2.2 Statuut organisatoren.....	12
4.2.3 Besluit	12
4.3 Link met andere gegevens	12
5. Profiel van het speelpleinwerk in Vlaanderen en Brussel	14
5.1 Kinderen op het speelplein	14
5.1.1 Leeftijdscategorieën	14
5.1.2 Aantal kinderen	14
5.1.3 Toegankelijkheid.....	15
5.2 Speelkansen	17
5.2.1 Spelvormen.....	17
5.2.2 Speelmateriaal.....	18
5.2.3 Infrastructuur	19
5.2.4 Speelsysteem	21
5.3 Speelpleinploeg.....	22
5.3.1 Profiel en takenpakket van de begeleiders.....	22
5.3.2 Attestering.....	25
5.3.3 Vergoeding.....	25
5.3.4 Uitdagingen in de begeleidersploeg.....	26
5.3.5 Werven en behouden	27

5.3.6 Jaarwerking en stuurgroep.....	27
5.4 Organisatorische onderbouw	29
5.4.1 Werkingsperiode.....	29
5.4.2 Dagverloop.....	30
5.4.3 Prijzenbeleid.....	30
5.4.4 Inschrijvingen.....	31
5.4.5 Opvang	33
5.4.6 Instrumentalisering.....	34
5.4.7 Rechtsvorm.....	35
5.4.8 Gemeentelijke ondersteuning.....	35
5.4.9 Financiën	36
5.4.10 Verzekering	38
5.5 Externe relaties.....	38
5.5.1 Betrokkenen	39
5.5.2 De jeugdraad.....	40
5.5.3 Ouders	40
5.5.4 Invloed op het beleid.....	41
5.5.5 Promotie	42
5.5.6 Uitwisseling met andere speelpleinen.....	43
6. Uitdagingen voor het speelpleinwerk anno 2015	43
7. Besluit.....	46
8. Bronnen	47

1. Inleiding

De VDS organiseert elke vijf jaar een speelpleinenquête onder alle werkingen, al sinds 1985. Op deze manier zien we evoluties in het werkveld op lange termijn, al 30 jaar lang. Zowel voor de VDS zelf als voor de lokale werkingen is het essentieel om deze cijfers bij te houden.

Deze enquête vormt mee de basis voor **beleidskeuzes** en geeft mee vorm aan inhoud en producten. Met de gegevens uit deze enquête staven we onze strijdpunten als we aan **belangenbehartiging** doen vanuit de koepelfunctie van de VDS.

Cijfergegevens zijn ook voor de lokale speelpleinwerkingen belangrijk. Het is een maatstaf om je als werking te vergelijken met de buitenwereld, om nieuwe beslissingen mee af te toetsen en om je **blik te verruimen**. Dankzij deze enquête krijg je zicht op de keuzes die andere speelpleinwerkingen maken. Ook al is elke speelpleinwerking uniek, toch helpt dit rapport bij het maken van keuzes.

Op die manier brengen we het speelpleinwerk samen op een (nog) hoger kwalitatief niveau!

Bedankt aan iedereen voor het invullen van de vragenlijst, het verwerken van gegevens en het schrijven van dit rapport!

2. Leeswijzer

Dit rapport gaat over het speelpleinwerk in Vlaanderen en Brussel.

Geen jeugdwerkvorm in Vlaanderen en Brussel is zo verspreid en zo divers als speelpleinwerk. 557 speelpleinwerkingen hebben elk hun eigen organisatiecultuur.

- verschil in organisator (gemeentelijk, particulier, buitenschoolse opvang...);
- verschil in statuut van de animator (jobstudent, vrijwilliger of beide);
- verschil in speelsysteem (gesloten, open, mengvorm);
- verschil in deelnemers (kleuters, tieners, lagere school, kinderen met beperking...)
- ...

Die diversiteit is een troef, een deel van onze identiteit. Naast de verschillen zijn er gemeenschappelijke kenmerken die ons binden en ervoor zorgen dat een organisatie de term 'speelpleinwerking' aangemeten krijgt:

- Spelen als hoofddoel
- Kinderen als doelgroep: kleuters, lagere schoolkinderen en/of tieners
- Jongeren voeren het speelaanbod uit en worden betrokken bij de werking
- Deelnemers kiezen zelf hoe vaak ze deelnemen
- Is actief in de vakantie, in regel zonder overnachting voor de deelnemers

Door speelpleinwerk af te bakenen, is het mogelijk om in dit rapport uitspraak te doen over de hele sector.

Dit rapport bestaat uit de volgende **hoofdstukken**:

- Omgevingsanalyse: hoe ziet het werkveld 'speelpleinwerk' eruit in Vlaanderen en Brussel?
- Onderzoeksopzet: hoe hebben we deze enquête georganiseerd?
- Resultaten in het profiel van het speelpleinwerk: wat zijn de opvallendste cijfers en conclusies?
- Besluit: wat nemen we mee voor de toekomst?

Omdat het speelpleinwerk zo divers is, hanteren we het **speelpleinbasisschema**. Dat schema duidt welke deelaspecten het speelpleinwerk heeft, zodat we met een gemeenschappelijke taal over de verschillende werkingen kunnen praten. Het overzicht van de resultaten is dan ook volgens de logica van dit schema gerangschikt.

het speelpleinbasisschema

speelpleinwerk

is een jeugdwerkform met kinderen als doelgroep, vakantie als actieperiode en spelen als hoofddoel. Het speelpleinwerk in totaliteit is heel verscheiden en heeft een sterk lokaal karakter. Daarom kan iedereen:

een eigen visie en beleid ontwikkelen

De manier waarop alle medewerkers denken over vrije tijd voor kinderen, over de betekenis van spelen en over de rol van het speelplein, bepaalt welke keuzes gemaakt worden op vlak van:

SPEELKANSEN

Speelaanbod dat gebaseerd is op een variatie aan:

- georganiseerd, voorbereid spelen vanuit animatoren
- spontaan spelen van kinderen

Speelimpulsen vanuit:

- kinderen
- animatoren
- speelmateriaal
- speelruimte (infrastructuur, terrein en omgeving)

Binnen een speelsysteem met doordachte:

- groepsindeling
- dagindeling
- keuzemogelijkheden

SPEELPLEINPLOEG

Alle medewerkers die actief bijdragen aan de realisatie van de werking:

- animatoren
- hoofdanimatoren
- verantwoordelijken en bestuur
- logistieke en administratieve hulp

hebben baat bij:

- Loopbaanbegeleiding**
 - aantrekken en selecteren
 - introduceren
 - begeleidershouding
 - vorming en stagebegeleiding
 - uitdaging en verantwoordelijkheid
 - vieren en afscheid nemen

Ploegbaas

- taakinruiting en -verdeling
- ondersteuning en coaching
- interne communicatie

Jaarwerking

- inspraak
- participatie
- ontspanning

Positieve cultuur

- verbondenheid met elkaar
- identificatie met de werking
- algemene sfeer en ambiance
- omgaan met storend gedrag

ORGANISATORISCHE ONDERBOUW

Praktisch-organisatorische taken

- dagverloop
- avontuurlijkheid en veiligheid
- administratie
- vervoer
- catering
- materiaalbeheer

Wettelijke verplichtingen

- voorzieningen (sanitair, water en elektriciteit)
- toelstellen en infrastructuur
- verzekering
- fiscale attesten
- informatienota vrijwilligers
- vzw-verplichtingen of andere organisatievormen

Inhoudelijke taken

- profiel van de werking
- beheersstructuur
- overlegstructuur
- statuut van de begeleiders
- werkmiddelen
- huishoudelijk reglement
- samenwerkingsvormen op zetten

EXTERNE RELATIES

Uitstraling & beeldvorming via promotie van het aanbod met een eigen speelse huisstijl

Relatie en communicatie

- kinderen en ouders
- buurt of wijk
- jeugddienst
- andere gemeentediensten
- gemeentebestuur
- andere speelinitiatieven
- ander jeugdwerk
- andere organisaties
- scholen
- VDS

Vertegenwoordiging

- de jeugdraad
- relevante lokale netwerken

Belangenbehartiging

- van het spelende kind
- in het breder jeugdbeleid

TOEGANKELIJKHEID

Een hoge graad van openheid op maat van alle kinderen en medewerkers waarbij aandacht wordt geschonken aan:

- aangepast aan alle lichamelijke en verstandelijke mogelijkheden, leeftijden...
- overzicht en visualisatie van het aanbod
- interactie tussen kinderen onderling

- individuele aandacht
- specifieke vorming
- bewustwording referentiekader
- interactie tussen kinderen en begeleiders

- praktische drempels (financiën, taal, mobiliteit, administratie)
- sociaal-culturele drempels
- flexibele dienstverlening

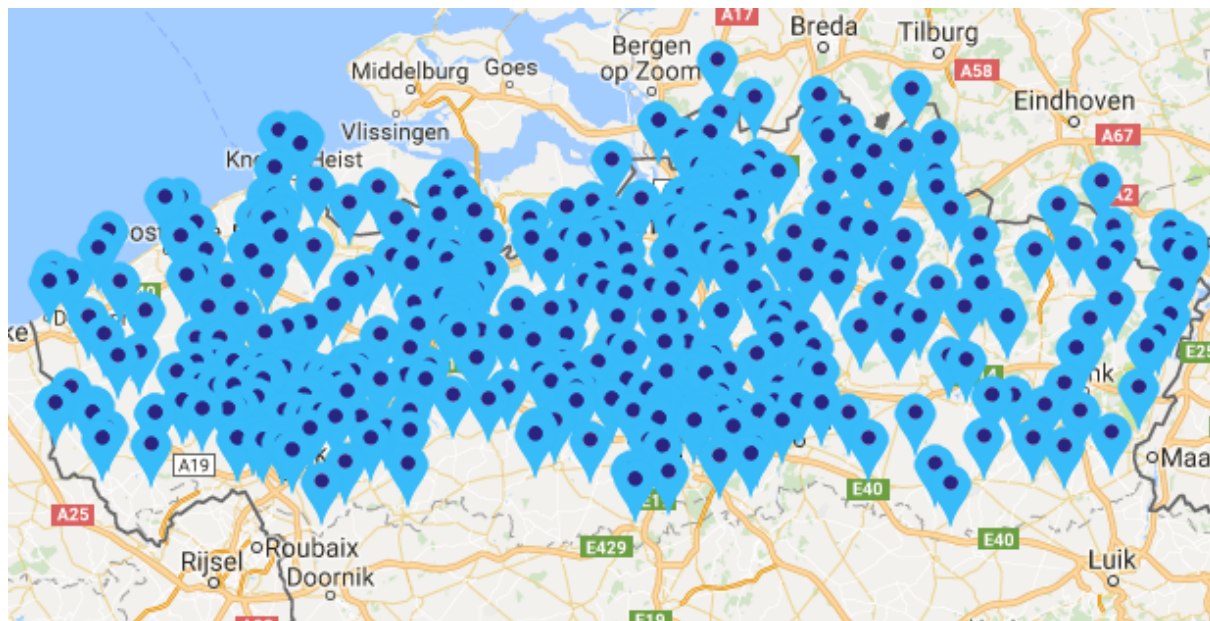
- onthaal van kinderen en ouders
- duidelijke wederzijdse verwachtingen
- bereiken van kansengroepen

3. Omgevingsanalyse

Als inleiding op het eigenlijke onderzoek, geven we in dit hoofdstuk inzicht in de hele sector van het speelpleinwerk. Deze basiscijfers zijn een referentie om de andere resultaten te kaderen.

3.1 Kaartje

Op onze website www.speelplein.net geven we een up to date overzicht van de gemeentes in Vlaanderen en Brussel waar een speelpleinwerking te vinden is.

3.2 Totaal aantal organisatoren

De spreiding van het speelpleinwerk over de gemeentes en steden in Vlaanderen en Brussel zegt nog niets over het aantal organisatoren.

De VDS maakt een onderscheid tussen organisatoren en werkingen.

Een organisator is de eindverantwoordelijke van één of meerdere werkingen.

Aantal organisatoren

2005	424
2010	406
2015	416

Het aantal organisatoren is tussen 2010 en 2015 gestegen. Een belangrijke factor daarin is wat er met het Brusselse speelpleinwerk gebeurde. In 2010 waren deze speelpleinwerkingen (een achttal) allemaal onder de VGC Jeugddienst georganiseerd, dat was één organisator. Sinds 2015 organiseren de scholen het speelpleinwerk en worden die gezien als zelfstandige organisatoren. Op die manier zijn er in die periode minstens 8 bijgekomen.

Daarnaast is er een 'natuurlijke' fluctuatie van dat aantal: sommige organisatoren zijn gestopt, terwijl er her en der nieuwe opduiken.

Aantal werkingen

2005	504
2010	570
2015	557

Een werking is de speelpleinwerking zelf, meestal gelinkt aan een specifieke locatie. Elke organisator heeft minstens 1 werking, maar dat kunnen er ook meer zijn. Een werking kan een **centrale werking** zijn, een **wijkwerking** of een **mobiele speelpleinwerking**.

We zien in de cijfers dat het aantal werkingen enorm gestegen is tussen 2005 en 2010. Tussen 2010 en 2015 zakte dat aantal terug. Deze daling is gebeurd omwille van de toenemende centralisering: in plaats van een werking in alle deelgemeentes aan te bieden, kiezen sommige gemeentes ervoor om één centrale werking te organiseren.

Gemiddeld aantal werkingen per organisator

2005	1,19
2010	1,40
2015	1,34

3.3 Aantal organisatoren en werkingen per regio

Regio	2010		2015	
	organisatoren	werkingen	organisatoren	werkingen
West-Vlaanderen	92	142	92	139
Oost-Vlaanderen	89	134	95	140
Antwerpen	73	101	72	91
Vlaams-Brabant	69	87	68	86
Brussel	18	28	26	35
Limburg	65	78	63	66
Totaal	406	570	416	557

Hier valt op dat:

- Er in Brussel veel meer organisatoren zijn (zie hiervoor)
- Het aantal organisatoren in Oost-Vlaanderen met 6 gestegen is.
- Er vooral in Limburg en Antwerpen een stuk minder werkingen per organisator zijn als we vergelijken met 2010.

De praktijk bevestigt ons dat er een aantal organisatoren en werkingen gestopt zijn. Dit heeft vaak te maken met de draagkracht van de vrijwilligers. Deels valt dit ook te verklaren door de vernieuwde afbakening van wat de VDS precies verstaat onder speelpleinwerk.

3.4 Grootte van de werkingen

Overzicht alle werkingen in realiteit	2005	2010	2015
alle werkingen < 60 kinderen gemiddeld per dag	305	341	328
alle werkingen > 60 en < 150 kinderen gemiddeld per dag	175	192	190
alle werkingen >150 kinderen gemiddeld per dag	24	37	39
Totaal aantal werkingen	504	570	557

Uit deze cijfers blijkt dat het vooral kleinere werkingen zijn, die gestopt zijn de laatste vijf jaar.

3.5 Type werking

	2010	2015
Centrale werkingen	65%	74%
Wijkwerkingen	23%	19%
Mobiele werkingen*	9%	7%
Andere	3%	-

Deze tabel bevestigt de hypothese dat er tussen 2010 en 2015 redelijk wat centrale werkingen zijn ontstaan door een fusie van verschillende wijk- (en zelfs mobiele) werkingen.

De daling in mobiele werkingen kunnen we niet meteen verklaren. Een aantal mogelijkheden zien wij in het feit dat

- Mobiele werkingen iets moeilijker te rapporteren zijn.
- Sommige werkingen als opdracht hebben om toe te leiden tot de centrale werking en daar succesvol in zijn.
- Mobiele werkingen inspelen op noden en die noden doorheen de jaren kunnen wijzigen.

3.6 Statuut organisatoren

Organisatoren van speelpleinwerk zijn onder te verdelen in twee soorten statuten.

Enerzijds zijn er **gemeentelijke** organisatoren. Dit zijn vaak gemeentelijke diensten (jeugddienst, vrijetijdsdienst, sportdienst en soms ook OCMW) of vzw's waar gemeentes de eindbeslissingen nemen (IVA en EVA).

Anderzijds zijn er ook **particuliere** organisatoren (feitelijke verenigingen, kleine en grotere vzw's, ziekenfonds, scholen, oudercomités of buurtverenigingen).

Het aandeel van de gemeentelijke werkingen ten opzichte van de particuliere groeit doorheen de jaren licht. Dat is ook zo tussen 2010 en 2015.

Dit is te verklaren door de toenemende druk op (kleine) organisatoren, qua continuïteit van personen, administratie en regelgeving, ... In sommige gemeentes wordt het particuliere speelpleinwerk ondersteund en zien gemeentebesturen het als hun opdracht om over te nemen als het minder goed gaat.

	Gemeentelijk	Particulier
2010	62,8%	37,2%
2015	69,8%	30,2%

4. Werkwijze en validiteit

4.1 Vragenlijst en verspreiding

Deze enquête gaat over een waaier aan thema's die voor het speelpleinwerk belangrijk zijn, geordend volgens het speelpleinbasisschema.

- Speelkansen
- Speelpleinploeg
- Toegankelijkheid
- Organisatorische onderbouw
- Externe relaties
- Visie en beleid

De meeste vragen werden per organisator gesteld, omdat ze vaak voor de verschillende werkingen samen dezelfde beleidskeuzes maken op vlak van ploeg, toegankelijkheid, organisatie, externe relaties en visie. Enkel de specifieke vragen rond speelkansen en het aantal kinderen/openingsdagen werden per werking gesteld.

Doorheen al die thema's stellen we twee soorten vragen:

- De vragen die ook al in de vorige enquêtes gesteld werden. Op die manier kunnen we vergelijken met de vorige bevraging uit 2010 en mogelijks ook vroeger.
- Nieuwe vragen die opdoken vanuit de praktijk.

De vragenlijst werd opgesteld via het online platform 'surveygizmo' en ook in pdf gemaakt. Dit waren de stappen om de vragenlijst ingevuld te krijgen door zoveel mogelijk speelpleinverantwoordelijken:

- Aankondiging in juni: in het snelnieuws (dat naar elke speelpleinverantwoordelijke van Vlaanderen en Brussel maandelijks wordt verstuurd) werd aangekondigd hoe de speelpleinenenquête van 2015 ging verlopen.
- In begin van de zomer zat er een pdf in de mailbox, om al te zien wat we gingen bevragen. Dit is belangrijk om ervoor te zorgen dat de verantwoordelijken tijdens de zomer de juiste gegevens konden bijhouden.
- Vanaf half augustus kon de enquête online ingevuld worden.
- Begin september stuurden we de niet-invullers een herinneringsmail
- Half september belden de lokale ondersteuners van de VDS de speelpleinwerkingen in hun regio op die de enquête nog niet hadden ingevuld.

Op die manier bereikten we 152 van de 416 organisatoren van speelpleinwerk uit Vlaanderen en Brussel. Dat is 37%. In 2010 betrof dit 40,35%.

4.2 Representativiteit van de antwoorden

Bij elk onderzoek is het belangrijk om te bekijken of de respondenten representatief zijn voor de populatie van het speelpleinwerk. En op welke aspecten dat wel al dan niet zo is.

Dit gaan we doen voor verschillende aspecten die relevant zijn voor de verdere analyse. Op die manier kunnen de resultaten ook gekaderd worden met deze nuances.

4.2.1 Verdeling regio's

Organisatoren:

	In enquête	%	in realiteit	%
WVL	27	18	92	22
OVL	35	23	95	23
ANT	34	22	72	17
VBR	27	18	68	16
LIM	25	16	63	16
BXL	4	3	26	6
	152	100%	416	100%

Uit deze tabel kunnen we besluiten dat er een oververtegenwoordiging is van de regio Antwerpen. Deze verschillen zijn echter klein, we mogen besluiten dat het gewicht van de verschillende regio's redelijk evenredig verdeeld is, zowel in de steekproef als in de populatie. Enkel voor de regio Brussel is dit niet het geval, daar zijn er wel minder organisatoren die de enquête invulden.

4.2.2 Statuut organisatoren

Respons:

	In enquête	In realiteit (2014)
Gemeentelijk	80,5%	69,8%
Particulier	19,5%	30,2%

Hieruit blijkt duidelijk dat gemeentelijke speelpleinwerkingen vaker voorkomen in de groep respondenten dan in de realiteit. Dit komt wellicht doordat gemeentelijke werkingen vaker dan particuliere werkingen ondersteund worden door een beroepskracht. Die kan makkelijker tijd vrijmaken om met het verzamelen van gegevens bezig te zijn.

Dit verschil is belangrijk om mee te nemen bij de analyse van de verdere resultaten.

4.2.3 Besluit

Als we de respondenten vergelijken met de populatie, dan moeten we de volgende nuances meenemen naar de analyses:

- Er hebben meer gemeentelijke speelpleinen geantwoord.
- De speelpleinen uit Brussel zijn ondervertegenwoordigd.

4.3 Link met andere gegevens

Deze bevraging staat niet op zichzelf. Naast de longitudinale gegevens van voorbije speelpleinenquêtes gebruiken we ook andere onderzoeken of gegevensbronnen als referentie. OP die manier kunnen we zorgen voor meer verduidelijking of beter gestaafde hypothesen.

Deze bronnen gebruiken we doorheen dit rapport:

- **Speelpleinonderzoek 2014.** In opdracht van de Afdeling Jeugd deed Kind en Samenleving onderzoek naar het speelpleinwerk in Vlaanderen en Brussel. Dit is het meest volledige onderzoek uit de geschiedenis van het speelpleinwerk. Het rapport bevat een belevingsonderzoek (speelpleinwerk door de ogen van kinderen), een bevraging van verantwoordelijken én een bevraging van animatoren. Bovendien was de responsgraad (70%) uitzonderlijk hoog, wat van dit onderzoek een belangrijke referentie maakt.
- Naar aanleiding van dat onderzoek werd er door de **lokale ondersteuners** van de VDS gewerkt aan een gegevensbestand, waarin voor de hele sector speelpleinwerk een olijsting staat van alle organisatoren en een aantal basissenmerken.
- De nieuwe **website** van de VDS (www.speelplein.net) heeft de mogelijkheid om als speelpleinwerking je gegevens zelf bij te houden. Uit dat overzicht kunnen we al enkele conclusies trekken. Dit zou op termijn een permanent en up to date beeld van de hele sector moeten geven.

5. Profiel van het speelpleinwerk in Vlaanderen en Brussel

5.1 Kinderen op het speelplein

5.1.1 Leeftijdscategorieën

Evolutie doorheen de tijd

	< 3 jaar	3-6 jaar	7-12 jaar	>12 jaar
1980		25 %	63 %	12 %
1985		33 %	55 %	11 %
1990		35 %	56 %	10 %
1995	2,6 %	32 %	56 %	10 %
2000	1,9 %	32 %	56 %	10 %
2005	2,1 %	33 %	55 %	10 %
2010	3,1 %	33 %	55 %	9 %
2015	3,2 %	33 %	55,6 %	8,2 %

In deze tabel valt het volgende op:

- De meest aanwezige groep op het speelplein is en blijft **7-12** jarigen. De doelgroep kleuters blijft stabiel, op ongeveer één derde van de werking. Er zit sinds eind de jaren '80 geen evolutie meer in deze verdeling.
- De enige opvallende conclusie is dat de **-3** jarigen lichtjes stijgen, wat kansen en uitdagingen met zich meebrengt voor de speelpleinen.

Als we verder inzoomen op de gemiddelde leeftijden, zien we dat de gemiddelde minimumleeftijd voor speelpleinwerk 4,06 jaar (4 jaar in 2010) is. Dat lijkt logisch en wil zeggen dat de gemiddelde speelpleinwerking kinderen vanaf kleuterleeftijd aantrekt. De gemiddelde maximumleeftijd is 13,48 jaar (14 jaar in 2010). Dat is gedaald. Dat komt wellicht doordat werkingen bewust gaan nadenken over de maximumleeftijd voor speelpleinwerk. In de praktijk zijn er wel wat werkingen die hiermee worstelen. In oktober 2015 verlaagde de officiële leeftijd om op een door de Vlaamse overheid erkende animatorcursus te gaan, “van het jaar dat je 16 wordt”, naar “als je effectief 15 jaar bent”. Die aankondiging kan mogelijk ook een invloed gehad hebben.

Of de kinderen van kleuter- en tienerleeftijd dan ook in een aparte werking zitten, verschilt vaak in de lokale situatie. 62% van de werkingen heeft een aparte kleuterwerking (2010: 87,5%), 53% van de werkingen heeft een aparte tienerwerking (2010: 71%). Het verschil in vergelijking met 2010 is opmerkelijk te noemen. De verklaring hiervan is niet onderzocht.

5.1.2 Aantal kinderen

Totaal aantal kinderen per dag	
1985	48300
1990	61500
1995	57000
2000	48000
2005	37000
2010	43000
2015	44167

Totaal aantal verschillende kinderen in de zomer	
1990	175000
1995	180000
2000	160000
2005	140000
2010	147000
2015	184384

Het absolute aantal kinderen per dag dat naar het speelplein komt, is **terug gestegen**. Voor het eerst zitten we terug met cijfers hoger dan die van de jaren 90. Dit hangt natuurlijk samen met demografische gegevens.

Om dat te kunnen vergelijken, namen we er het statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs bij, van het schooljaar 2014-2015, dat de zomervakantie van 2015 vooraf ging. Toen gingen er in het totaal 709033 kinderen naar het basisonderwijs. Als we dit samenbrengen met het totaal aantal verschillende bezoekers op de speelpleinen van die zomer, is het besluit dat **26%** wel eens naar een speelpleinwerking gaat.

In 2010 lag het totaal aantal kinderen in het basisonderwijs op 660.225. Hiervan gingen zo'n 147.000 kinderen, dus 22% wel eens naar het speelplein.

De conclusie:

- Er zijn meer kinderen in de basisscholen.
- Dat leidt tot een stijging in bezoekers voor het speelplein.
- Die stijging op het speelpleinwerk is echter nog groter dan wat enkel op basis van het kinderaantal verwacht wordt, van 22% naar 26%.

Als we kijken naar het aantal speelpleindagen per kind zien we dat dit gedaald is (2005: 11,75 / 2010: 11,3 / 2015: 9,6). Het besluit dat we hierbij maken heeft twee aspecten:

- Er komen meer verschillende kinderen een dagje naar het speelplein. Het speelpleinwerk heeft dus een steeds **breder bereik** dan vroeger.
- Daarnaast is duidelijk dat de kinderen die komen, **minder dagen** komen dan vroeger. Dat ligt wellicht aan het feit dat er steeds meer ander vakantieaanbod is.

De inzet op een brede communicatie en een grotere toegankelijkheid zorgt dus daadwerkelijk voor een breder bereik. Daarnaast is een belangrijk aandachtspunt om de kwaliteit van de werkingen voldoende hoog te houden. Door een breed aanbod, gebaseerd op variatie en keuze, kan het speelpleinwerk ook daadwerkelijk een echt vakantiegevoel aan een steeds breder wordende groep kinderen bieden. Door in te zetten op communicatie die duidelijk maakt wat de eigenheid van speelpleinwerk is, is het voor kinderen en ouders ook duidelijker wat het verschil is met de brede waaier aan ander aanbod.

5.1.3 Toegankelijkheid

Inschatting van % kinderen uit een bijzondere doelgroep

	<i>Kinderen met een beperking</i>	<i>Meertalige kinderen</i>	<i>Kinderen uit een kansarm milieu</i>	<i>Kinderen via het OCMW ingeschreven</i>	<i>Kinderen uit de Bijzondere Jeugdzorg</i>
2010	2,4 %	13,6 %	7,9 %	3,0 %	1,0 %
2015	6,3 %	18,2 %	18,6 %	7,9 %	4,0 %

*In 2010 bevroegen we 'aantal kinderen van allochtone afkomst' ipv meertalige kinderen

Kinderen met een beperking zijn een doelgroep waar het speelpleinwerk de laatste jaren stevig heeft op ingezet. Meer en **meer werkingen noemen zichzelf inclusief** en gaan aan de slag met het verlagen van drempels.

Via de provinciale ondersteuning konden we meer begeleiding en advies geven aan speelpleinwerkingen die hierrond aan de slag willen gaan. Ook in de beleidsnota van de VDS voor 2014-2018 staat duidelijk te lezen dat inclusie een **kernthema** is.

We stellen vast dat dat zich ook in de cijfers uitdrukt: de speelpleinwerkingen bereiken steeds meer kinderen met een beperking, op 5 jaar tijd is dit 5% gestegen.

Ook het bereik van andere doelgroepen stijgt. De demografische evolutie naar een meer en meer diverse samenleving is ook duidelijk zichtbaar op het speelplein. Speelpleinwerk omarmt een diverse doelgroep en staat hier meer dan ooit voor open, zoveel is duidelijk.

Toegankelijkheid is een combinatie van twee aspecten:

- Alle kinderen **vinden de weg** naar het speelplein.
- Alle kinderen **voelen zich welkom** eens ze er zijn.

Naast de absolute bereikcijfers, is het natuurlijk ook belangrijk om te weten hoe het draagvlak binnen de werkingen zelf is. Zo'n **70%** van de speelpleinwerkingen geeft aan inclusief te werken. Belangrijk bij deze vraag is dat er geen definitie van inclusief werken bij werd gezet, wat ook maakt dat we dit resultaat niet ten gronde kunnen analyseren.

Dat neemt niet weg dat dit cijfer vrij hoog is, ook al is het zelfrapportage. Het bewustzijn rond dit thema is er dus zeker en redelijk wat werkingen zijn toch tenminste op een basisniveau met inclusie bezig.

Doorvragen naar de redenen waarom werkingen wel inclusief werken, levert de volgende antwoorden op:

Vanuit het idee dat alle kinderen welkom zijn	67.8%
Omdat er vraag naar was vanuit ouders	1.7%
Omdat we zelf merkten dat er al veel kinderen met een beperking of specifieke andere doelgroepen aanwezig zijn op het speelplein.	13.9%
Het is altijd zo geweest	7%
Andere	9,6%

Opvallend is hier dat meer dan twee derden echt een antwoord **vanuit visie** heeft. Dit stemt overeen met de identiteit van speelpleinwerk, waar het toegankelijk zijn op de derde plaats staat (zie laatste hoofdstuk van deze enquête).

Een tweede reden is dat er al heel wat specifieke doelgroepen zijn. Dit zijn werkingen die vaak onbewust of 'van nature' aan inclusie doen, zonder hier veel beleid over te maken of extern rond te communiceren.

Op deze manier vroegen we ook door bij de werkingen die niet inclusief werken.

Wat maakt dat jullie geen inclusieve werking zijn?

Draagkracht bij animatorenploeg is te laag	31.3%
Er is geen vraag naar	27.1%
Er is al voldoende ander aanbod voor kinderen met een beperking in de gemeente	6.3%
Daar is geen budget voor	10,4%
Andere	25%

Hier geven heel wat werkingen aan dat de **draagkracht** bij de animatorenploeg te laag is. Ook bij de andere redenen komt deze reden terug, vaak geven werkingen aan dat ze dit wel in de toekomst willen gaan doen. Enkele werkingen geven aan dat hun locatie hier niet voor geschikt is. Dit is een reden waar de VDS blijvend aandacht aan moet schenken, door input rond inclusie hapklaar te maken voor animatoren en hen ook op basiscursus animator hier rond te vormen. Op die manier kunnen we de draagkracht van ploegen op vlak van inclusie vergroten.

Het feit dat er in bijna 30% van de gevallen geen vraag is naar inclusie, zou geen reden mogen zijn. De reden dat er geen vraag is, is vaak omdat de werking dat ook niet communiceert en (ouders van) kinderen met een beperking dan ook niet geneigd zijn om die vraag te stellen.

Dit thema hangt nauw samen met het prijzenbeleid van speelpleinwerk. Daarop gaan we dieper in in het hoofdstuk rond toegankelijkheid.

5.2 Speelkansen

5.2.1 Spelvormen

Meest voorkomende spelvormen (in volgorde)

	2010	2015
1	Regelspelen	Knutselen
2	Uitdagingspel	Animatie
3	Animatie	Uitdagingspel
4	Bosspelen	Regelspelen
5	Fantasiespel	Fantasiespel
6	Knutselen	Waterspelen
7	Constructiespel (bouwen...)	Constructiespel (bouwen...)
8	Waterspelen	Bosspelen
9	Receptief spel (poppenkast, verhalen...)	Receptief spel (poppenkast, verhalen...)
10	Tochten	Tochten
11	Uitstappen	Uitstappen

Dit lijstje spelvormen varieert van het lijstje uit 2010

De twee grootste dalers zijn regelspelen en bosspelen. Misschien kunnen we daaruit concluderen dat speelpleinwerkingen nog meer dan vroeger zoeken naar variatie in manieren van spelen. Waar het klassieke 'game' (waarvan regelspelen en bosspelen typische voorbeelden zijn) ook plaats is voor play-activiteiten en een ruimere variatie.

De twee grootste stijgers zijn knutselen en waterspelen. Een eerste idee zou kunnen zijn dat dit verband houdt met het weer, dat er in de zomer van 2015 dus meer warme (waterspelen) en regenachtige (knutselen) dagen waren. Na een kort onderzoek blijkt dat geen link te zijn.

5.2.2 Speelmateriaal

Welk speelmateriaal is aanwezig op jullie werking?

	2010	2015
Spel- en sportmateriaal	100%	99%
Knutselmateriaal	100%	97%
Kosteloos materiaal	97%	95%
Watermateriaal	97%	93%
Fantasiemateriaal (verkleedkleden, attributen)	96%	92%
Gezelschapsspelen	92%	87%
Klein bouwmateriaal (blokken, bouwsystemen)	85%	84%
Zandmateriaal	85%	75%
Rollend materiaal (gocart, fietsen)	61%	71%
Kleutermateriaal (voor hen gereserveerd)	67%	50%
Groot bouwmateriaal (palen, paletten)	53%	49%
Snoezelmateriaal (of ander specifiek materiaal voor kinderen met een beperking)	26%	31%
Tienermateriaal (voor hen gereserveerd)	35%	29%

Deze vraag is bedoeld om de variatie aan materiaal bij de speelpleinwerkingen na te gaan. Er zijn twee sterke stijgers: rollend materiaal en snoezelmateriaal.

Rollend materiaal zorgt voor een bredere variatie aan speelkansen bij kinderen: fietsjes, gocarts, rolschaatsen, skateboards... zijn een hele investering maar zeker de moeite waard. We vinden het goed om te merken dat dit percentage stijgt.

De stijging in **snoezelmateriaal** gaat wellicht samen met de toenemende aandacht voor kinderen met een beperking op het speelplein. Snoezelmateriaal heeft ook een bredere functie dan de inclusie-functie, dus dit zorgt ook voor een bredere variatie voor alle kinderen.

Kleuter- en tienermateriaal daalt. Mag nu al het materiaal gebruikt worden door kleuters en/of tieners? Of is er bespaard en moest het kleuter- en tienermateriaal er dan aan geloven?

Materiaal dat kinderen thuis niet hebben, bijvoorbeeld **bouwmateriaal en fantasiemateriaal**, daalt lichtjes in aanwezigheid. Dat is op zich wat teleurstellend. Dit is net het materiaal dat kinderen écht speciaal vinden en waar speelpleinwerkingen bovendien makkelijk aan kunnen raken.

Een breed aanbod aan materiaal is een belangrijke pijler voor speelpleinwerk. Materiaal zorgt voor meer speelkansen dan bijvoorbeeld enkel animatoren kunnen doen. Het blijft belangrijk om hier in het VDS- aanbod genoeg aandacht aan te schenken.

Als we dan kijken naar hoe vaak het materiaal gebruikt wordt (want nog iets anders is dan of het aanwezig is), zien we de volgende top drie:

- **Vaakst gebruikt:** spel- en sportmateriaal, knutselmateriaal en (op een beetje afstand) fantasiemateriaal.
- **Minst vaak gebruikt:** snoezelmateriaal, tienermateriaal en groot bouwmateriaal.

Hier valt op dat het **groot bouw materiaal** écht een populariteitsboost nodig heeft. Zo'n materiaal geeft geweldig veel speelkansen, die nu blijkbaar op heel wat speelpleinwerkingen gewoon niet te vinden zijn.

Spel- en sportmateriaal	3,2%
Knutselmateriaal	3,4%
Fantasiemateriaal	5,4%
Kosteloos materiaal	5,8%
Rollend materiaal	6,4%
Klein bouw materiaal	6,4%
Watermateriaal	6,6%
Zandmateriaal	6,7%
Gezelschapsspelen	8%
Kleutermateriaal	8,5%
Groot bouw materiaal	8,6%
Tienermateriaal	11%
Snoezelmateriaal	11,1%

5.2.3 Infrastructuur

Naast materiaal is ook infrastructuur, de ruimte waarin de werking plaats vindt, ook een belangrijke factor die heel wat invloed heeft op speelkansen.

Hier valt op dat de werkingen die enkel buitenruimte hebben een kleinere groep zijn dan de groep mobiele werkingen (7%). Eén enkele werking duidt aan enkel binnenruimte te hebben. Dat is opvallend, we hopen dat deze werking bijvoorbeeld wel op een openbare buitenruimte terecht kan om te spelen.

Welke infrastructuur heeft de werking?

Enkel binnenruimte	1%
Enkel buitenruimte	5%
Binnen- en buitenruimte	94%

Als we inzoomen op wie de **eigenaar** is van die infrastructuur, krijgen we volgend beeld. Ongeveer 25% van de werkingen is eigenaar van hun infrastructuur. Dit kan een vertekend beeld geven: gemeentelijke werkingen zijn in deze enquête oververtegenwoordigd, wat de interpretatie van deze vraag moeilijk maakt. Vaak zijn gemeentes eigenaar van heel wat gebouwen, waardoor werkingen op deze vraag ook makkelijker antwoorden dat ze zelf eigenaar zijn. Daarnaast zijn er ook heel wat particuliere werkingen die een eigen gebouw hebben.

Deze binnenruimte is...

Eigendom van het speelplein	26%
Gehuurd door het speelplein	23%
Gratis ter beschikking gesteld aan het speelplein	51%

Welk soort gebouw is dan precies de infrastructuur voor speelpleinwerk?

Een school	31%
Een op maat vormgegeven locatie voor het speelplein	12%
Een jeugdcentrum	10%
Lokalen van de jeugdbeweging	7%
Een cultuurcentrum	7%
Een sporthal	4%
Andere	28%

Het vermoeden dat er heel wat speelpleinwerkingen in een schoolgebouw zitten, wordt door deze vraag bevestigd. Een derde van de werkingen zit in een schoolgebouw. Naar het aanvoelen van de VDS ligt dit aantal in de praktijk nog iets hoger.

Dit is een belangrijke conclusie en betekent voor de toekomstige ondersteuning twee dingen:

- Speelpleinwerkingen moeten, ondersteund door de VDS, werk maken van de **speelse invulling** van grijze schoolspeelplaatsen. Hier zijn meer tips en handvaten voor nodig.
- Op lange termijn moet de speelpleinsector, zowel lokaal niveau als hoger, **stevig(er) invloed** uitoefenen op de invulling van schoolspeelplaatsen. Die kunnen een stuk groener en avontuurlijker.

De categorie 'andere' is bij deze vraag ook groot. Dat ondersteunt het aanvoelen dat speelpleinwerk op een grote waaier aan verschillende locaties zit. En vaak ook flexibel moet zijn qua invulling en speels maken daarvan.

Hoopgevend is ook dat toch 12% van de werkingen zelf keuzes mocht maken over de bouw en vormgeving hun eigen locatie. We vrezen dat dit aantal in de toekomst niet zal stijgen. In de opkomende trend van ruimtes delen moet het speelpleinwerk volop z'n positie duidelijk maken en gaan voor speelse en avontuurlijk ingerichte binnen- en buitenruimtes.

5.2.3.1 Buiten

Als we kijken naar buitenvoorzieningen, zien we de volgende rangschikking.

Een belangrijke conclusie ten opzichte van 2010 is dat er een **heleboel soorten terrein dalen**. Er zijn een pak minder ploeter- en vaste zwembaden. Dat heeft wellicht te maken met strenger geworden regulering en meer risico-aversie. Daarnaast daalt ook het aantal speelbossen, grasvelden, sportvelden én avontuurlijke speelterreinen.

Hier is verder onderzoek voor nodig, maar op het eerste zicht is dit een verontrustende conclusie waar de hele speelpleinsector en de VDS nog stevig kunnen rond werken.

	2010	2015
Verhard terrein (beton, dallen, klinkers)	91%	90%
Grasveld	95%	88%
Speeltoestellen	75%	75%
Zandvoorziening	76%	73%
Watervoorziening	50%	52%
Sportvelden	57%	48%
Niveauverschillen en heuvels	42%	44%
Speelbos	41%	33%
Avontuurlijk speelterrein	35%	29%
Crossparcours	19%	18%
Vast ploeterbad of zwembad	25%	8%
Speeltoestellen voor kinderen met een beperking	5%	6%
Andere	10%	10%

5.2.3.2 Binnen

Als het dan gaat over binnenruimtes, zien we enkele opvallende verschuivingen tussen 2010 en 2015. Meer speelpleinwerkingen hebben een materiaallokaal, een keuken, een tienerlokaal en kleine aparte ruimtes. Het aantal knutselruimtes, lokalen om te verduisteren en podia vermindert daarentegen wel.

Hierbij valt de stijging van het aantal **tienerlokalen** op. In tegenstelling tot het materiaal voor tieners (dat gedaald is), zijn er dus wel meer tienerlokalen. Maar de inzet op tienerlokalen betekent dus nog niet dat er een volledig aanbod voor tieners is.

	2010	2015
Materiaalruimte	74%	86%
Grote speelzaal	77%	77%
Keuken	61%	73%
Kleine, aparte ruimtes	60%	70%
Animatorenlokaal	niet bevraagd	68%
Knutselruimte	66%	52%
Kleuterlokaal	54%	50%
Tienerlokaal	39%	45%
Lokaal om te verduisteren	50%	41%
Verkleed- en schminkruimte	37%	35%
Leeshoek	33%	34%
Sportzaal	39%	34%
Podium	39%	30%
Film- of televisieruimte	28%	24%
Theaterzaal	9%	7%
Andere	12%	16%

5.2.4 Speelsysteem

Het speelsysteem vertelt op welke manier de combinatie van activiteiten vanuit animatoren, materiaal, terrein, fantasie én de inbreng van kinderen gemaakt wordt. Het speelsysteem bepaalt hoe er gespeeld wordt, hoe de tijd ingedeeld wordt en welke mogelijkheden er al dan niet zijn voor kinderen om op de speelkansen in te gaan.

Zoveel speelpleinwerkingen, zoveel speelsystemen.

Niets is zo moeilijk als speelpleinwerkingen de juiste vragen stellen over hun speelsysteem. Met deze vragen en categorieën doen we een poging om hier structuur in te brengen. De vraag is opgesplitst in voor- en namiddag, omdat we in de praktijk merken dat speelpleinwerkingen doorheen de dag hun speelsysteem variëren.

We onderscheiden 5 mogelijkheden:

- **Strikt geleid aanbod:** Het speelplein voorziet leeftijdsgroepen. Kinderen spelen enkel binnen hun leeftijdsgroep. Ze hebben vaste begeleiders die de activiteiten voorbereiden en aanbieden.
- **Leeftijdsgroepen met keuze:** Het speelplein voorziet leeftijdsgroepen. Kinderen gaan in principe bij hun leeftijdsgroep spelen. Ze zijn niet verplicht om deel te nemen aan de voorbereide activiteiten.
- **Begeleider als toezichthouder (vrije spel):** Kinderen spelen vrij en maken daarbij gebruik van het terrein- en materiaal aanbod. De begeleider heeft vooral een toezichthoudende rol.
- **Keuzeactiviteiten (die je moet blijven volgen):** Kinderen maken een vrije keuze uit een voorbereid speelaanbod van de begeleiders. Naast deze activiteiten is er geen ander aanbod.
- **Open speelaanbod:** Kinderen maken een vrije keuze uit een voorbereid speelaanbod van de begeleiders. Ze spelen op elk moment vrij en kunnen daarbij gebruik maken van het aanbod aan terrein en materiaal en eventuele impulsanimatoren.

De cijfers in onderstaande tabel geven een licht vertekend beeld. In 2010 moesten de invullers kiezen tussen één van de vijf opties, terwijl het in 2015 mogelijk was om meerdere opties aan te duiden. Toch proberen we enkele conclusies te trekken.

	Elke voormiddag	2010	Elke namiddag	2010	Eén meerdere keren per week of	Nooit
Strikt geleid aanbod	35%	42%	38%	23%	21%	36%
Leeftijdsgroepen met keuze	10%	8%	18%	11%	20%	63%
Begeleider als toezichthouder	13%	17%	22%	20%	41%	38%
Keuzeactiviteiten	10%	26%	12%	21%	34%	52%
Open speelaanbod	21%	8%	28%	24%	24%	46%

Dit **daalt**:

- Minder vast aanbod in de voormiddag.
- Minder gewoon toezicht houden/enkel keuzeactiviteiten.

Dit **stijgt**:

- In leeftijdsgroepen zit er meer keuze (verschil tussen rij 1 en 2).
- Meer open speelaanbod (vooral in de voormiddag).

Conclusies:

Werkingen evolueren meer naar **keuze** voor kinderen. Dit zien we enerzijds binnen de leeftijdsgroep: kinderen moeten minder vaak verplicht meedoen. Anderzijds is het ook duidelijk in de cijfers dat er minder keuzeactiviteiten gedaan worden, maar vaker optie is voor kinderen om te kiezen uit zowel activiteiten, als spelen met materiaal en terrein.

‘Begeleider als **toezichthouder**’ scoort nog altijd hoog (dit had een flinke stijging tussen 2005 en 2010). Het voordeel aan dit systeem is dat kinderen zelf kunnen kiezen, maar de VDS is meer voorstander van een systeem waarin er daadwerkelijk ook een aanbod gedaan wordt vanuit begeleiding.

Daarnaast valt op dat de veranderingen vooral in de **voormiddag** duidelijk zijn. Dit kan erop wijzen dat werkingen die in het verleden geëxperimenteerd hebben met open speelaanbod in de namiddag, dit doortrekken naar de voormiddag.

Tot slot geeft nog 46% van de werkingen aan dat ze op geen enkel moment aan volledig open speelaanbod (de laatste) rij doen. Dit staft de conclusie dat we binnen de speelpleinwereld véél meer **mengvormen en experimenteren** met speelaanbod zien dan werkingen die resoluut voor een open speelaanbod kiezen.

5.3 Speelpleinploeg

5.3.1 Profiel en takenpakket van de begeleiders

Begeleiders, animatoren en hoofdanimatoren, op het speelplein kunnen grofweg twee verschillende statuten hebben.

Het kunnen **vrijwilligers** zijn of ze zijn **tewerkgesteld**. Bij deze cijfers hebben we het onderscheid gemaakt tussen gemeentelijke werkingen en particuliere werkingen.

In onderstaande tabel zien we dat gemeentelijke werkingen beduidend minder werken met énkél vrijwilligers. We zien veel mengvormen, waar in één ploeg de combinatie gemaakt wordt van vrijwilligers en tewerkstelling. Op particuliere speelpleinwerkingen zien we dat ruim één vijfde mengvormen gebruikt maar dat de begeleiders veel vaker allemaal vrijwilligers zijn.

	Gemeentelijke werking	Particuliere werking
Ja, iedereen is vrijwilliger	13%	75%
Ja, een combinatie van vrijwilligers en tewerkstelling	65%	22%
Nee, iedereen is tewerkgesteld	22%	3%

Als we dan dieper ingaan op de rol die de begeleiders hebben, zien we dat er een verschuiving is. Binnen de groep animatoren (die als voornaamste rol hebben om voor de kinderen speelkansen te voorzien) merken we dat er beduidend **meer tewerkstelling** is in vergelijking met 2010. Ook bij de groep hoofdanimatoren is dit zo. Dit is opvallend, maar los van deze verhouding gelooft de VDS in de dynamiek van jongeren. Meer dan een financiële waardering, blijft de **fysieke en logistieke ondersteuning** vanuit lokale besturen cruciaal om de eigen gemeentelijke speelpleinwerking en de particuliere werking te doen en blijven draaien.

	Vrijwilligers		Tewerkgestelden		Niet van toepassing	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Animatoren	72%	68%	28%	32%	0%	0%
Hoofdanimatoren	45%	38%	51%	59%	4%	3%
Verantwoordelijken	25%	18%	63%	73%	12%	9%
Onderhoud en klussen	14%	5%	31%	43%	55%	52%
Koken en kuisen	15%	7%	21%	10%	64%	83%
Administratie	19%	6%	38%	38%	43%	56%
Busvervoer	6%	8%	17%	10%	77%	82%

Als we kijken naar het aantal animatoren dat in Vlaanderen en Brussel op een speelplein staat, komen we tot de volgende cijfers. Het is duidelijk dat de groep aan jongeren die zich engageert op het speelplein steeds groter wordt. Hoera!

1995	2000	2005	2010	2015
16000	16000	20380	22000	23260

Als we vergelijken met het aantal kinderen, is deze stijging ook hard nodig en mogen er zeker nog vele jongeren bij komen.

	Aantal kinderen	Aantal animatoren	Gemiddelde
2000	160000	16000	0.1%
2005	140000	20380	0.14%
2010	147000	22000	0.14%
2015	184384	23260	0.12%

In deze groep is het aandeel meisjes beduidend groter dan het aantal jongens. Ook dit is doorheen de geschiedenis redelijk stabiel gebleven.

	Meisjes	Jongens
1995	60%	40%
2000	63%	37%
2005	67%	33%
2010	62%	38%
2015	65%	35%

Ook op vlak van leeftijd van begeleiding en het aantal jaar ervaring dat ze hebben zijn er geen grote verschuivingen te merken. Integendeel: het beeld dat begeleiding minder vaak blijft plakken, wordt genuanceerd in deze tabel, waaruit blijkt dat het aandeel **18+-ers groter is dan ooit**. Deze cijfers worden bevestigd in het speelpleinonderzoek van 2014.

	Jonger dan 17	17 of 18 jaar	Ouder dan 18
2000	28%	34%	39%
2005	27%	34%	39%
2010	28%	33%	39%
2015	27%	31%	42%

	1 ^{ste} jaar actief	2 ^{de} jaar actief	3 tot 5 jaar actief	Meer dan 5 jaar actief
2005	33%	26%	30%	11%
2010	31%	25%	32%	12%
2015	30%	26%	32%	12%

Dat speelpleinwerk ook toegankelijker wordt voor **jongeren met een beperking**, merken we ook steeds meer en meer in de praktijk. 64% gaat daar nu al mee aan de slag. Een mooie evolutie.

ZIJN ER BIJ JULLIE ANIMATOREN DIE EXTRA ONDERSTEUNING NODIG HEBBEN

Wat het takenpakket van **hoofdanimatoren** betreft, maakt de VDS een onderscheid tussen zes rollen. De invulling van het takenpakket van een hoofdanimator verschilt namelijk sterk van werking tot werking. We zijn blij te zien dat de hoofdanimator in eerste plaats een **coach is voor de animatoren**, meer dan enkel een praktische organisator.

Een coach voor animatoren: De voorbereiding begeleiden, (stage)begeleiding van de animatoren, evaluatie van de animatoren, animeren van de animatoren, animatorenactiviteiten organiseren, tijdens de zomer het groepsproces in de ploeg stimuleren, dagelijks de werking evalueren.	1
Een praktische organisator: Taakverdeling maken en taakverdeling opvolgen (opruim bijvoorbeeld), inschrijvingen, bellen (bus, brouwer, traiteur,...), uitstappen regelen, administratie (aanwezigheden, kasverslag,...), naar de winkel gaan, verantwoordelijk voor sleutels, materiaal, orde,...	2
Een voorbeeldspeler: grote activiteiten opzetten, themanamiddagen organiseren, zelf activiteiten begeleiden en meespelen met de kinderen, erop toezien dat er een tof en gevarieerd aanbod is, de (podium)animatie mee trekken	3
Een kinderkenner: Vertrouwensband met de kinderen opbouwen, bijzondere aandacht en begeleiding bieden aan bijzondere kinderen, EHBO en verzorging, (extra) moeilijke situaties mee oplossen.	4
Een uithangbord: Contact met de ouders verzorgen (briefjes maken,...), ontvangen en rondleiden van bezoekers, meewerken aan de promo, de PR van het speelplein, contact met de gemeente en andere diensten	5

Een echte speelpleinfaan: Participeren aan zo veel mogelijk activiteiten, zoeken naar kwaliteitsverbetering, meewerken aan kwaliteitsverbetering, opbouwende suggesties doen vanuit ervaring, de jaarwerking stimuleren bij de ploeg, in de stuurgroep of in het bestuur van het speelplein zitten.	6
---	---

5.3.2 Attestering

Op vlak van attestering blijven de cijfers stabiel. In oktober 2015 ging een **nieuwe wetgeving** van start over kadervorming. Dit veranderde inhoudelijk heel wat aan de cursussen (werken met competenties...) maar kwamen er ook een aantal drempels bij om een attest te halen (evaluatiemoment, aanvraag KAVO-ID...). We zijn benieuwd naar de ontwikkelingen de komende jaren.

	attest Animator	attest Hoofdanimator	Stage	niet-geattesteerd
2005	43%	11%	15%	31%
2010	46%	10%	14%	30%
2015	48%	9%	14%	29%

Evolutie attestering

1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015
64%	62%	58%	51%	55%	56%	57%

5.3.3 Vergoeding

Als we kijken naar de vergoeding van vrijwilligers, zien we dat **forfaitaire** vrijwilligersvergoeding veruit het meest gebruikte systeem is. Er zijn een stuk minder vrijwilligers die niet vergoed worden, deze groep lijkt overgegaan te zijn naar 'reële onkostenvergoeding'. 3% duidt aan dat de combinatie gemaakt wordt, wat vreemd is want deze constructie is simpelweg niet wettelijk.

	vrijwilligers worden niet vergoed	reële onkostenvergoeding	forfaitaire onkostenvergoeding	Combi forfaitair + reëel
2010	16,2%	3,3%	80,5%	
2015	5%	10%	82%	3%

In 2015 zijn er meer werkingen die aangeven dat ze een hogere vergoeding geven als vrijwilligers een attest hebben.

	Ja	Nee
2010	65%	35%
2015	70%	30%

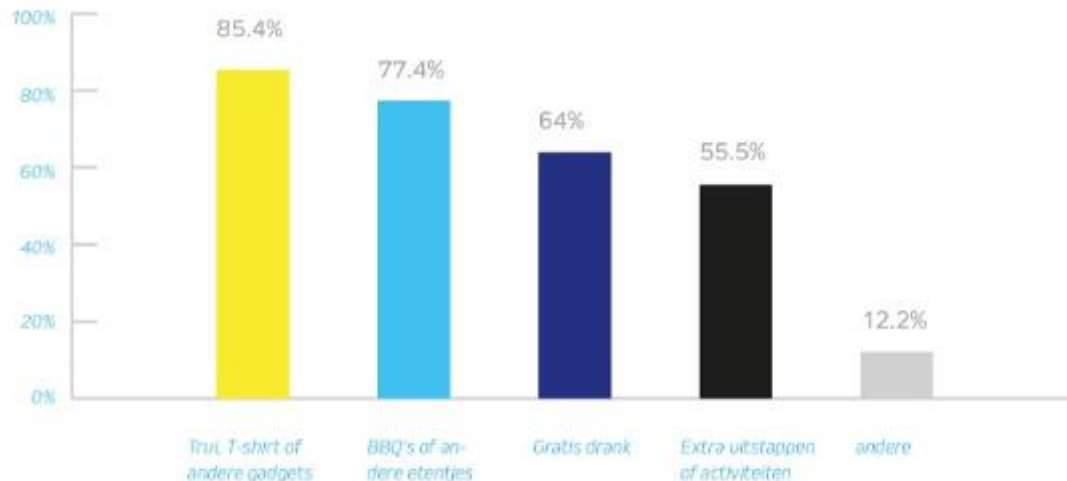
Ook het aantal werkingen dat een hogere vergoeding uitkeert bij meer ervaring, stijgt.

	Ja	Nee
2010	23%	77%
2015	28%	72%

Opmerking: Strikt gezien, laat de wet dit eigenlijk niet toe. In principe moeten vrijwilligers die dezelfde taken doen, dezelfde vergoeding krijgen.

Naast de vergoeding, merken we dat speelpleinen ook heel wat andere incentives geven aan de ploeg om hun waardering uit te drukken en hun betrokkenheid te vergroten. Deze incentives verhogen mee de betrokkenheid van de ploeg.

WELKE INCENTIVES ZIJN ER VOOR JULLIE BEGELEIDERSPLOEG VOORZIEN

5.3.4 Uitdagingen in de begeleidersploeg

Als we doorvragen naar de uitdagingen die zich in de begeleidersploeg stellen, merken we dat de scores op deze vraag globaal genomen gezakt zijn tussen 2015 en 2010. Dit zou kunnen betekenen dat er tout court minder uitdagingen zijn, maar met deze redenering willen we toch wat voorzichtig zijn. Het is belangrijk dat speelpleinwerkingen en de VDS blijven inzetten op sterke begeleidersploegen. De belangrijkste uitdagingen (te weinig begeleiders die verantwoordelijkheden opnemen en te weinig ervaren begeleiders) worden nog steeds vaak aangegeven, dat toont aan dat werkingen hier toch wel nog zoekende zijn naar handvaten en ondersteuning.

Dit is de top drie van uitdagingen in een begeleidersploeg:

1. Weinig organisatorische verantwoordelijkheid opnemen
2. Weinig ervaren begeleiders
3. Te jonge begeleiders

Uit de cijfers over leeftijd en ervaring hierboven, blijkt nochtans dat er meer begeleiders op het speelplein actief zijn met verschillende jaren ervaring. In de praktijk is er natuurlijk niet elke dag of week een mooi evenwicht tussen nieuwe en ervaren begeleiders, wat maakt dat de personen die deze enquête invulden, het als een uitdaging ervaren. Daarnaast is het totaal aantal animatoren wel gestegen de laatste jaren maar die stijging is minder groot in vergelijking met de stijging van het aantal kinderen (zie hierboven).

	2010	2015
Te weinig begeleiders die organisatorische verantwoordelijkheid opnemen	46%	40%
Te weinig ervaren begeleiders	39%	36%
Te jonge begeleiders	30%	27%
Te weinig begeleiders	27%	24%
Te weinig gebrevetteerde begeleiders	27%	18%
Er zijn geen problemen	19%	15%
Te veel begeleiders	13%	15%
Andere	12%	13%

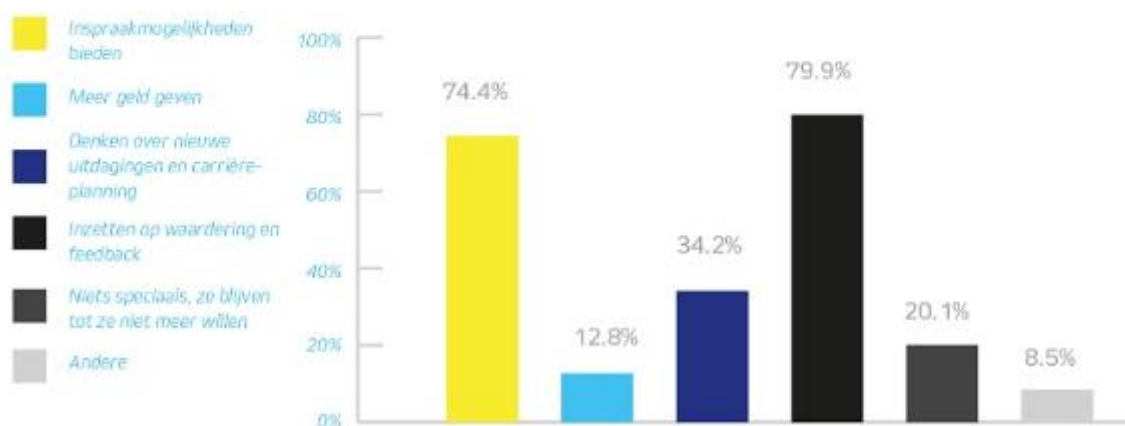
5.3.5 Werven en behouden

Om begeleiders te werven zetten de meeste speelpleinwerkingen in op het ‘via via’ werven. Dat is logisch, want het sociaal motief (samen met vrienden iets doen) is ook wat heel wat jongeren initieel motiveert op om op het speelplein te komen staan. In vergelijking met 2010 stijgt het aandeel van de sociale netwerksites, want in de gehele evolutie (smartphones, mobiel internet...) van de laatste vijf jaar ook logisch is. Toch blijven klassieke instrumenten zoals folders of infoavonden haast evenveel gebruikt.

Gemiddelde score op 9 (1 is het minst toegepast, 9 het vaakst)	
Jongeren brengen jongeren mee	6,9
Via sociale netwerksites	6,8
Via folder, brochure, affiche, infoavond	6,6
Via eigen website of digitale nieuwsbrief	6
Via het plaatselijk jeugdwerk	5,4
Persoonlijk aanspreken en bezoeken	5,2
Via middelbare scholen	4,8
Via lokale media (regionale pers, tv of radio)	4,2
Via kadervorming	4,1

We merken anderzijds dat speelpleinen naast het werven, steeds meer en meer inzetten op acties om animatoren te **behouden**. Een goede evolutie. Animatoren behouden doe je door een waaier aan acties (inspraak, uitdagingen, fun...). We hebben nog 20,1% te overtuigen om hier ook op in te zetten.

WAT DOEN JULLIE OM ANIMATOREN LANGER TE HOUDEN OP HET SPEELPLEIN?

5.3.6 Jaarwerking en stuurgroep

We zien zowel een **daling** bij de jaarwerking als bij het aantal stuurgroepen. We zien ook een daling bij de functie “bestuur” van de stuurgroep. Deze cijfers verontrusten ons. Het betekent dat er minder speelpleinen werken aan inspraak en betrokkenheid van hun ploeg. Nochtans kan dit de kwaliteit van de werking enorm ten goede komen. De jongeren zijn de tweede belangrijke doelgroep op een speelplein. Hen tijdens het jaar samen brengen en inspraak geven, verhoogt hun betrokkenheid. Vanuit de VDS willen we hiermee graag aan de slag.

Heeft jullie speelpleinwerking een jaarwerking voor de begeleiders?

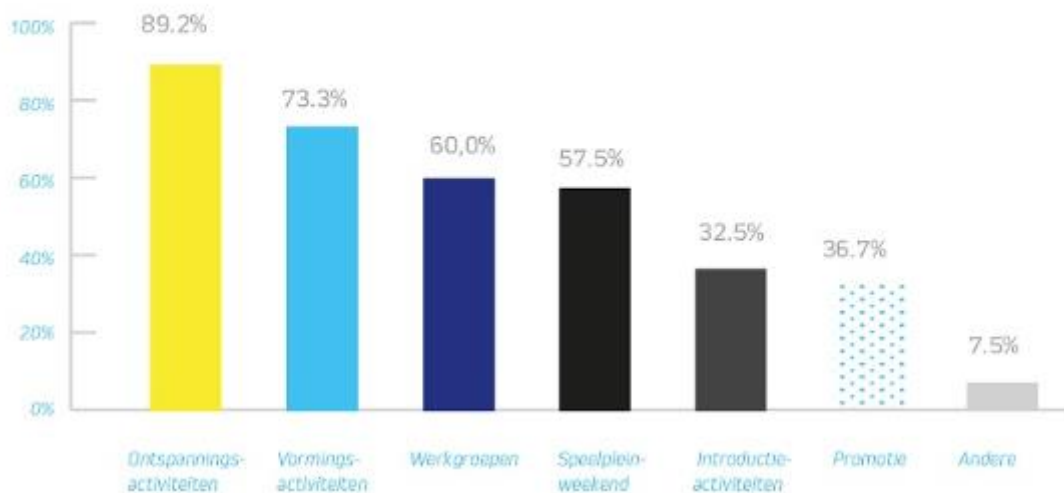
	Ja	Nee
2010	80%	20%
2015	73%	27%

Speelpleinwerkingen halen het gebrek aan initiatief of tijd aan als redenen waarom er geen jaarwerking is.

WAT MAAKT DAT ER GEEN JAARWERKING IS

WAARUIT BESTAAT DE ANIMATORENWERKING

Hebben jullie een stuurgroep?

	2005	2010	2015
Stuurgroep	51,9 %	68 %	65,9 %

Functie stuurgroep

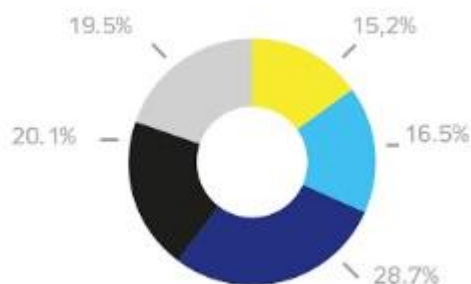
	2010	2015
Bestuur van het speelplein	33%	24%
Inhoudelijke werkgroep	20%	31%
Praktisch-organisatorische werkgroep	32%	31%
Ad hoc denktank over thematische problemen/situaties mbt het speelplein	15%	14%

Welke thema's komen aan bod op vergaderingen van de stuurgroep?

	2010	2015
Vorbereiding	87%	89%
Evaluatie	94%	88%
Materiaal	92%	86%
Vorming en coaching	79%	82%
Ontspanning	77%	76%
Promotie	76%	69%
Logistiek en infrastructuur	74%	62%
Visie		59%
Kleuters	54%	57%
Tieners	48%	
Financiën		48%
diversiteit	40%	44%
Andere	10%	6%

In 2015 vroegen we voor de eerste keer of “visie” aan bod komt op de stuurgroepvergaderingen. Dat bijna 60% dit op de agenda heeft staan, doet ons veel plezier. Het zorgt voor een duidelijkere en meer gedragen visie op deze manier. Al ligt er nog wel wat werk op de plan voor de VDS om speelpleinen te ondersteunen bij het opstellen van een visietekst.

HEEFT JULLIE SPEELPLEINWERKING EEN EIGEN VISIETEKST

5.4 Organisatorische onderbouw

5.4.1 Werkingsperiode

Ook in werkingsperiode zitten er heel wat **verschillen** tussen speelpleinen. Deze wordt beïnvloed door allerlei factoren. We zien enerzijds speelpleinen die start- en opkuisdagen organiseren of vormings- en bedankingsmomenten voor hun animatoren in het begin of op het einde van de vakantie. Anderzijds zijn er ook speelpleinen die een weekje sluiten (vaak in het bouwverlof) om de batterijen op te laden,

aan teambuilding te doen met animatoren... Of werkingen die één of twee weken open zijn wegens afstemming met andere aanbod of omdat ze enkel daarvoor middelen hebben. Veel verschil dus.

Een speelpleinwerking is in 2015 gemiddeld **30 dagen** open tijdens de zomervakantie (in 2010 was dit 31). De werkingen in de zomervakantie voorzien een aanbod tussen de 5 dagen (minste) en 46 dagen (meeste).

De werkingen die aangeven ook een aanbod te voorzien buiten de zomervakantie, zijn gemiddeld **16 dagen** open in die periode (in 2010 was dat nog 29). Deze opvallende daling is deels te verklaren doordat er minder speelpleinen acties zijn in de kerstvakantie.

In welke periode is de werking actief?

	2005	2010	2015
zomervakantie (juli)	97%	98%	98%
zomervakantie (augustus)	95%	94%	93%
herfstvakantie	17%	20%	20%
kerstvakantie	19%	13%	6%
krokusvakantie	17%	21%	22%
paasvakantie	41%	40%	44%

Op welke dagen is de werking open?

	2010	2015
Maandag	93%	96%
Dinsdag	100%	97%
Woensdag	97%	96%
Donderdag	100%	97%
Vrijdag	97%	95%
zaterdag	2%	1%
zondag	2%	1%

5.4.2 Dagverloop

Welke dagdelen is de werking open?

	2005	2010	2015
de hele dag, doorlopend	58%	70%	76%
voor- en namiddag, niet over de middag	15%	1%	2%
namiddag	27%	29%	23%
voormiddag	0%	1%	0%

Uit deze cijfers leren we dat het aantal **volle dag**-werkingen in vergelijking met 2010 gestegen is. Daar zit de stijgende nood aan opvang bij ouders vermoedelijk voor iets tussen.

Uit het onderzoek van de afdeling Jeugd blijkt dat werkingen gemiddeld 6h36 uren open zijn per dag. Wanneer we ook de voor- en naopvang hierin verrekenen dan bedraagt deze duurtijd gemiddeld **9h24** uren. (in de speelpleinenquête van 2010 was dit nog 8h06). Met andere woorden een grote stijging. Heel veel speelplezier voor kinderen maar ook veel langere uren voor animatoren. Ze doen het met veel plezier maar het mag zeker niet voor vanzelfsprekend genomen worden.

5.4.3 Prijzenbeleid

	2000	2005	2010	2015
Prijs per dag	€ 2,50	€ 3,28	€ 3,53	€ 4,88

Dit is een heel opvallende stijging. De gemiddelde prijs per dag op een speelpleinwerking steeg sowieso al de laatste 20 jaar, maar nu zitten we bijna aan een **verdubbeling** hiervan.

Speelpleinwerk is altijd al een heel **toegankelijke** jeugdwerkvorm geweest, ook op vlak van prijs die ouders betalen voor een dagje spelen. De prijsstijging zet zich door, maar blijft niet meer geleidelijk als tussen 2005 en 2010. De prijzen gaan **férm** omhoog. Ook al lijkt de prijs van 5 euro per dag gemiddeld nog niet veel, toch is de stijging voor de VDS verontrustend.

Het speelpleinwerk moet, ook op vlak van prijzenbeleid, toegankelijk blijven voor iedereen. Uit de vorige hoofdstukken bleek dat 70% van de werkingen zichzelf inclusief noemt. Dan is dit prijzenbeleid en deze stijging wel erg **tegenstrijdig aan die visie op toegankelijkheid**.

In welke gevallen zijn er kortingstarieven op jouw werking voorzien?

Meerdere kinderen per gezin	34%
Kinderen die via het OCMW op het speelplein terecht komen	49%
Meerbeurtensysteem	9%
Andere (Vrijetijdspas, sociaal tarief op basis van inkomen...)	33%

Naast de opmerkelijke prijsstijgingen valt het ook op dat speelpleinwerkingen blijven inzetten op **compensatieregelingen** daarvoor. Er zijn meer speelpleinwerkingen die korting geven via het OCMW dan in 2010 (toen nog 36%) en daarnaast stijgen ook de andere kortingssystemen die in gebruik zijn van 28% naar 33%. Dit hangt wellicht samen met het belang dat wordt gehecht aan inclusief werken.

Het toekennen van kortingen is een compensatie voor de prijsstijgingen, maar is natuurlijk **niet voldoende**. Het is een sterkere strategie om de algemene prijs laag te houden dan om voortdurend in te zetten op allerhande kortingssystemen.

In 2015 hebben we voor het eerst bevraagd of speelpleinwerkingen de **UitPas** gebruiken op het speelplein. Dat is een vrij nieuw systeem om prijzen toegankelijker te maken. Heel wat werkingen (80,5%) kennen het systeem, maar het wordt nog niet vaak gebruikt (slechts door 16,5%).

Ik ken dat systeem niet	19,5%
Nee	64%
Nee, maar dat zijn we wel van plan	10,4%
Ja	6.1%

Welk standaardtarief gebruikt de werking?

	2010	2015
Gratis	7%	8%
Dagprijs	86%	79%
Weekprijs	4%	5%
Inschrijvingsgeld voor een gans jaar	0%	1%
Inschrijvingsgeld voor een ganse vakantieperiode	3%	0%
Andere	0%	7%

Gefeliciteerd aan 8% van de werkingen waar kinderen gratis van speelplezier kunnen genieten.

5.4.4 Inschrijvingen

Er zijn verschillende opties voor speelpleinwerkingen om de inschrijvingen te regelen.

Hoe kunnen kinderen zich inschrijven op het speelplein?

	2010	2015
vrije inschrijving (bij het begin van elke dag; geen selectie)	72%	46%
een combinatie van voorinschrijvingen en vrije inschrijving op de dag zelf	(geen optie)	21%
voorinschrijvingen (ouders laten op voorhand weten welke weken hun kind wenst te komen)	27%	17%
een combinatie van voorinschrijvingen en beperkte inschrijving op de dag zelf	(geen optie)	6%
andere (vaak voorkomend: 'geen inschrijving')		10%

In 2015 stelden we een aantal specifiekere vragen met betrekking tot de inschrijvingsmogelijkheden, wat maakt dat deze cijfers moeilijk te vergelijken zijn met 2010. We stelden de extra vragen omdat we signalen kregen dat er meer werkingen enkel met voorinschrijvingen zouden werken, soms gecombineerd met een inschrijvingsstop. Vanuit de VDS pleiten wij er voor dat kinderen **op de dag zelf ook nog kunnen kiezen** om deel te nemen aan het speelplein. Dit behoort tot de eigenheid van speelpleinwerk. Het maakt dat speelpleinwerk één van de meest toegankelijke jeugdwerkmethodeken in Vlaanderen is. Uit de cijfers van 2015 kunnen we afleiden dat er inderdaad heel wat speelpleinen met voorinschrijvingen werken (vaak wegens efficiëntie) maar dat dit gelukkig vaak gecombineerd wordt met vrije inschrijving de dag zelf.

Mogen kinderen die niet van de eigen gemeente zijn deelnemen aan het speelpleinaanbod?

	2010	2015
Ja, en er is geen meerkost	86 %	74 %
Ja, en ze moeten hiervoor meer betalen	11 %	24,3 %
Nee	3 %	1,7 %

Dit is een opvallende evolutie. Steeds meer speelpleinwerkingen vragen wel degelijk meer geld aan kinderen die uit een andere gemeente komen meespelen. Dit wordt wellicht beïnvloed door het feit dat er in de groep respondenten veel gemeentelijke werkingen vertegenwoordigd zijn, maar ook voor een gemeentelijke werking is dit **geen goede evolutie**.

Op spelen zouden geen grenzen mogen staan. Het is niet omdat een kind uit een andere gemeente komt (welke redenen daar ook voor zijn), dat er een grotere drempel zou mogen zijn om mee te spelen. Alle praktische, organisatorische of politieke bedenkingen waarom die drempel er wel zou moeten zijn, zijn ondergeschikt aan het feit dat er voor elk kind zoveel mogelijk speelkansen moeten zijn.

Het is (lichtjes) positief dat er minder werkingen antwoorden dat kinderen uit een andere gemeente gewoon niet mogen komen meespelen.

Hebben jullie de afgelopen 5 jaar gebruik moeten maken van een inschrijvingsstop?

	2010	2015
Neen, dat is nog nooit gebeurd	81%	68%
Ja, dat is al 1 keer gebeurd	6%	11%
Ja, gebeurt regelmatig	11%	16%
Ja, gebeurt altijd	2%	5%

Is dit een recent probleem? (enkel beantwoord door de x% speelpleinen die aangeven een inschrijvingsstop toe te passen)

	2010	2015
Gebeurt al zo lang dat ik het weet	39%	57%
Was vroeger een probleem, nu niet meer	46%	13%
Was vroeger geen probleem, nu wel	14%	30%

Ook hier zien we dat speelpleinen **minder toegankelijk** geworden zijn. 32% van de speelpleinen haalt aan dat ze al eens kinderen hebben moeten weigeren. De oorzaken hiervan zijn niet onderzocht maar de praktijk leert ons dat dit is omwille van een tekort aan animatoren, een te kleine infrastructuur, het drukken van kosten of omdat het gemakkelijk is om op voorhand te weten hoeveel kinderen er precies zullen komen. Jammer! Hoeveel kinderen er hierdoor exact in de kou blijven staan, is niet duidelijk maar wat ons betreft, zijn het er sowieso teveel. Tijd voor verandering!

5.4.5 Opvang

Wordt er voor- en/of naopvang voorzien?

	2000	2005	2010	2015
Ja, beide			68%	67%
Ja, vooropvang			6%	7%
Ja, naopvang			4%	5%
Nee	32%	25%	22%	21%
Ja	68%	75%		

De opvang wordt voorzien...

	2010	2015
Op een andere locatie	21%	14%
Op het gehele eigen terrein	79%	59%
Op een deel van het eigen terrein		27%

Ook hier zien we de grote **opvangnood** terugkomen. Een conclusie is dat het speelpleinwerk een haat-liefde verhouding heeft met opvang: organisatoren ervaren veel druk, benoemen het niet als een kerntaak maar organiseren het toch.

Werkt jouw speelpleinwerking voor de opvang samen met een andere organisatie?

(enkel beantwoord door de speelpleinen die aangeven dat ze opvang voorzien)

	2010	2015
Nee, we organiseren het zelf	65%	65%
Ja, met de gemeente	11%	6%
Ja, met een initiatief buitenschoolse opvang	19%	23%
Ja, met de school	2%	1%
Andere	3%	4%

Wie staat in voor de opvang?

(enkel beantwoord door de speelpleinen die aangeven dat ze de opvang zelf organiseren)

	2015
De animatoren van de dag zelf	89%
Oud-animatoren	1%
Andere animatoren	6%
Andere	4%

Het onderzoek van de afdeling jeugd nuanceert die cijfers tot 71.1% van de speelpleinen die **de opvang zelf organiseert**. Desalniettemin is het een hoog cijfer en geeft het ons een beeld van het aantal uren dat een animator aanwezig moet zijn op het speelplein, gemiddeld zo'n 9h24 (zie hierboven). In de praktijk merken we dat er gewerkt wordt met shiften waardoor niet iedereen er van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat aanwezig moet zijn maar toch... En bovendien "vrijwilligerswerk" en "shiften", een vreemde combinatie.

5.4.6 Instrumentalisering

Voelen jullie externe druk om als speelplein de volgende functies op te nemen?

Opvang	70,7%
Taalstimulering	29,3%
Kinderen iets bijleren	14,6%
De competenties van jongeren versterken	15,2%
Zinvolle vrijetijdsbesteding	52,4%
Deradicalisering	3,1%
Aanbod voor kinderen en jongeren met een beperking voorzien	35,4%
Sociale cohesie bevorderen	17,1%
Andere	6,7%

Deze vraag werd voor het eerst gesteld in deze enquête. Vanuit de veronderstelling dat het speelpleinwerk meer en meer **instrumentaliseert** (dus ingezet wordt voor een ander doel dan louter speelkansen), was het goed om even te toetsen of dit ook in de praktijk zo aanvoelt wordt.

En het klopt: De maatschappij verwacht eigenlijk behoorlijk veel van het speelpleinwerk.

Voor de grootste neven-doelstelling van speelpleinwerk, **opvang**, is dit zeker zo. (zie hierboven).

De tweede doelstelling is kinderen '**zinvolle vrijetijdsbesteding bieden**'. Daar kan een speelpleinorganisator op zich niet tegen zijn, als dit ruim genoeg geïnterpreteerd wordt. Spelen is an sich zinvol voor kinderen, dus in dat opzicht verbaast die hoge score niet. Als het echter beperkter wordt bekeken is er wel nood aan wat voorzichtigheid: het speelpleinwerk blijft gericht op spelen en vakantiegevoel, waarbij de nood aan 'zinvol bezig zijn' niet op de eerste plaats staat.

De twee antwoorden die gaan rond **toegankelijkheid** (werken aan taalstimulering en een aanbod voorzien voor kinderen met een beperking) scoren toch ook zo'n 30%. Wellicht is de druk hier te verklaren vanuit het feit dat speelpleinwerk een van de meest toegankelijke jeugdwerkvormen is. Door de diverse doelgroep die er sowieso al is, komen dit soort doelen vanzelf ook bij een werking kijken. Dat 30% dit ervaart als druk is vrij logisch, want de vraag is er vaak al in de praktijk. Dit ondersteunt de noodzaak van het sterk inzetten op toegankelijkheid, wat de VDS de laatste jaren ook meer en meer doet.

Het belangrijkste om bij deze vraag te concluderen is dat speelpleinwerkingen die dit soort druk ervaren nood hebben aan het **ontwikkelen én verspreiden van een visie**. Door te benoemen wat speelpleinwerk wel is, worden verwachtingen juister en dus ook bijhorende druk op de werking al een stuk minder. Zoals hierboven beschreven komt het thema "visie" op heel wat stuurgroepen aan bod.

5.4.7 Rechtsvorm

Welke rechtsvorm heeft de organisator?

	2005	2010	2015
vzw	23%	28%	17,7%
Gemeentelijke dienst	62%	58%	69,5%
Gemeentelijke vzw (of IVA/EVA)	7%	5%	5,5%
Feitelijke vereniging	8%	9%	5,5%
Andere	0%	0%	1,8%

Deze cijfers vallen te nuanceren aangezien we vastgesteld hebben dat gemeentelijke speelpleinen in de meerderheid waren bij de correspondenten op deze enquête.

5.4.8 Gemeentelijke ondersteuning

Is er ondersteuning van de gemeente voor het speelplein?

	2010	2015
De gemeente verzorgt de volledige organisatie van het speelplein	52%	67,1%
De gemeente verleent logistieke steun (vb. administratie, verzekering...)	59%	39%
De gemeente stelt terreinen ter beschikking	60%	42,7%
De gemeente stelt personeel ter beschikking	42%	35,4%
De gemeente richt het terrein en de gebouwen in en onderhoudt ze	42%	35,4%
Er is financiële ondersteuning (subsidies)	nvt	46,3%
Er is geen ondersteuning	9%	1,8%

Speelpleinwerk wordt in bijna 70% van de gevallen volledig georganiseerd door de gemeente. Dit klopt ook als we vergelijken met het percentage gemeentelijke werkingen in deze enquête. We zien wel een opmerkelijke stijging met de cijfers van 2010.

Wat is de financiële ondersteuning van de stad/gemeente in het jaar 2015?

	samen 2010	samen 2015	gemeentelijk 2015	particulier 2015
Geen	2%	4%	3%	0%
minder dan 2.500 euro	12%	6%	1%	20%
2.501 euro tot 7.500 euro	14%	15%	9%	40%
7.501 euro tot 12.500 euro	15%	9%	8%	10%
12.500 euro tot 25.000 euro	29%	17%	19%	13%
25.001 euro tot 37.500 euro	12%	18%	23%	3%
meer dan 37.500 euro	18%	31%	37%	13%

In het bedrag dat gemeentes uitgeven merken we een **redelijk grote stijging** in de hoogste twee categorieën. Dit ligt aan het feit dat ook de kosten om speelpleinwerking te organiseren gestegen zijn, zoals in de tabel hieronder te zien is.

In 2015 maakten we voor de eerste keer een opsplitsing tussen financiële ondersteuning voor gemeentelijke en **particuliere** speelpleinen. Particuliere speelpleinen worden in de praktijk

gesubsidieerd op basis van kwantitatieve en kwalitatieve voorwaarden. Wat voor een werking veel of weinig is kan dus niet zomaar vergeleken worden. We roepen gemeentebesturen op om particuliere speelpleinen enerzijds “voldoende” te subsidiëren en niet te vergelijken met andere jeugdwerkinitiatieven. De VDS denkt graag lokaal mee over adequate subsidie-overeenkomsten met aandacht voor de eigenheid van particuliere speelpleinwerkingen.

Welk beleidstype past het best bij jullie werking?

	2010	2015
Één persoon bepaalt het beleid en voert het uit.	3%	4,3%
Één persoon bepaalt het beleid, de uitvoering gebeurt door één of meerdere medewerkers.	15%	14%
Een formele groep van personen (stuurgroep, raad van bestuur) bepaalt het beleid en voert het uit.	25%	25,6%
Een formele groep van personen (stuurgroep, raad van bestuur) bepaalt het beleid, de uitvoering gebeurt door één of meerdere medewerkers.	22%	25,6%
Een formele groep van personen (stuurgroep, raad van bestuur) is voorzien maar zowel het beleid als de uitvoering gebeurt door anderen.	6%	4,9%
Een informele groep, waaronder de eindverantwoordelijke en enkele begeleiders, bepaalt het beleid en voert het uit.	10%	9,8%
Een informele groep, waaronder de eindverantwoordelijke en enkele begeleiders, bepaalt het beleid, voor de uitvoering wordt ook op andere medewerkers beroep gedaan.	20%	15,9%

Enkel bij de informele groep valt er verschuiving te merken in vergelijking met 2010. Betekent dit dat er minder gedaan wordt of dat de eindverantwoordelijke en enkele begeleiders meer taken (moeten) opnemen?

5.4.9 Financiën

Hoeveel bedragen de totale uitgaven van de speelpleinwerking?

2000	19.700 euro
2005	25.000 euro
2010	28.300 euro
2015	42.000 euro

Op tien jaar tijd zijn de kosten gestegen met 68%. De **stijgende uitgaven** hebben in de eerste plaats te maken met het stijgend aantal kinderen. In de tweede plaats kunnen we ook denken aan vergoedingen voor animatoren die stijgen en het aantal jobstudenten dat stijgt.

In 2015 werden jeugdbeleidsplannen afgeschaft en werden de Vlaamse subsidies voor jeugd toegevoegd aan het **gemeentefonds**. Elke gemeente beslist nu zelf hoeveel budget er in hun speelpleinwerking geïnvesteerd wordt. De VDS pleit enerzijds voor voldoende transparantie in het meerjarenplan zodat duidelijk is hoeveel budget er naar de werking(-en) gaat. Anderzijds blijven wij benadrukken dat speelplein een basisdienstverlening is voor de bevolking en dat deze zo toegankelijk mogelijk moet zijn. Streven naar break-even of winst met een speelpleinwerking is uit den boze. (zie ook hieronder)

Uit het onderzoek van de afdeling jeugd blijkt dat animatorenvergoedingen blijken gemiddeld 42.9% van de uitgaven bedragen, wat het daarmee de grootste uitgavepost maakt. Op de tweede plaats staat het materiaal met een gemiddelde van 18.8%.

We blijven toch voorzichtig om deze werkingsbudgetten en uitgavenposten voor heel Vlaanderen aan te nemen aangezien elke werking heel verschillend is.

Hoeveel inkomsten halen jullie uit deelnemersbijdragen in het jaar 2015?

	2010	2015
Ik weet het niet	10%	nvt
Geen	9%	4,3%
Minder dan 1500 euro	9%	6,7%
Tussen 1501 en 3000 euro	14%	9,8%
Tussen 3001 en 6000 euro	21%	13,4%
Tussen 6001 en 12000 euro	19%	18,9%
Meer dan 12000 euro	18%	47%

We zien ook hier een opvallende **stijging** van de inkomsten. In 2010 bedroeg het gemiddelde zo'n 15500 euro, in 2015 is dat gestegen naar 25000 euro. Deze cijfers hangen natuurlijk vast met het aantal deelnemers en aantal weken werking. De prijsstijgingen spelen daarnaast ook een rol.

Hebben jullie andere inkomsten?

	2005	2010	2015
Nee	nvt	nvt	63,4%
Speelpleinfeesten met kinderen en ouders	11%	16%	9,2%
Fuiven met jongeren	7%	8%	4,9%
Provinciale subsidies	15%	7%	6,7%
Verkoop promotiemateriaal	5%	7%	10,4%
Sponsoring	7%	6%	4,9%
Drank	23%	18%	14,6%
Andere	11%	14%	9,8%

36,6% van de speelpleinen haalt extra inkomsten op. Als we het verschil tussen de gemiddelde inkomsten en uitgaven van 2010 en 2015 vergelijken blijkt dat het **verschil groter** geworden is (van 13000 euro tot 17000 euro). Deze extra inkomsten zijn dus zeker welkom. De subsidies vanuit Vlaanderen zijn daarnaast evenzeer nodig om de overige kosten te dekken en speelpleinwerk toegankelijk te houden voor alle kinderen.

Heeft de speelpleinwerking de voorbije 2 jaar moeten besparen?

	gemeentelijk	particulier
ja	52,4%	53,3%
nee	47,6%	46,7%

Als we vragen naar besparingen, is dat nagenoeg hetzelfde bij gemeentelijke als bij particuliere werkingen. We zien weinig verschil tussen gemeentelijke en particuliere speelpleinen. Maar het is opvallend dat er door **ruim de helft** van de werkingen bespaard moest worden. Een jammerlijk gegeven. We willen wel onze vraagstelling nuanceren. Besparen kan echter betekenen dat er enkel op bepaalde posten bespaard wordt. Het kan zijn dat de totaalcost dezelfde gebleven is.

De VDS lanceerde destijds een campagne "speelpleinwerk moet speelpleinwerk" blijven waar we bij gemeentebesturen benadrukten om niet te besparen op de eigenheid van speelpleinwerk. (spelen als hoofddoel, jeugdwerkgehalte en toegankelijkheid)

Waarop werd bespaard?

Aantal animatoren	17,7%
Vergoeding voor animatoren	14,1%
Materiaalbudget	63,5%
Animatorenwerking	14,1%
Minder weken speelplein	14,1%
Onderdeel van de werking schrappen (bv tieners, kleuters...)	3,5%
Promo (flyers, poster, site...)	15,3%
Uitstappen	45,9%
Koek en drank	23,5%
Deelnameprijs verhogen	49,4%
Het voortbestaan van de werking wordt in vraag gesteld	1,2%
Andere	7,1%

We vallen toch een beetje achterover van de totale cijfers.

- 17,6% geeft aan dat er geschrapt is in de werking (aantal weken of een onderdeel).
- 49,4% van de werkingen heeft de deelnameprijs verhoogd.
- 45,9% van de besparingen heeft invloed op de speelpleinploeg.

We kunnen wel degelijk vaststellen dat er bij een groot aantal speelpleinen aan de eigenheid geraakt is. Iets wat wij met de VDS enorm betreuren. In de praktijk zagen we gelukkig ook goede voorbeelden waar gemeentebesturen in overleg met de speelpleinploeg bespaarde op zaken die niet met de eigenheid van speelpleinwerk te maken hebben.

Wij roepen alle gemeentebesturen op om te **blijven investeren in kwalitatief speelpleinwerk**.

5.4.10 Verzekering

De verzekering van het speelplein werd afgesloten door...

	2010	2015
De gemeente	62%	75,6%
Een plaatselijke verzekeringsmakelaar	24%	15,2%
Andere	9%	9,2%
Ik weet het niet	5%	

We zien een stijging bij de gemeente. Dit zou kunnen duiden op het feit dat de gemeente de verzekering op een goedkopere of efficiëntere manier kan afsluiten maar heeft ongetwijfeld ook te maken met een drang naar zekerheid dat iedereen voldoende verzekerd is.

5.5 Externe relaties

Een speelpleinwerking is niet los te denken van de context: kinderen, ouders, de gemeente, de buurt. Er is een voortdurende interactie met verschillende externe relaties. Dit verschilt vaak erg van speelplein tot speelplein, maar dat neemt niet weg dat de cijfermatige gegevens hierover wel wat kader kunnen bieden.

5.5.1 Betrokkenen

Welke personen of instanties zijn betrokken bij je werking? Hoe vaak?

	Niet	Af en toe	Vaak
Schepen van jeugd	9,1%	73,8%	17,1%
Andere schepenen	68,3%	30,5%	1,2%
Burgemeester	64,7%	34,1%	1,2%
De jeugdraad	42,7%	49,4%	7,9%
Ouders	17,7%	54,9%	27,4%
De jeugddienst	1,9%	15,2%	82,9%
Onderwijs	55,5%	39,6%	4,9%
Lokaal overleg buitenschoolse opvang	38,5%	52,4%	9,1%
Buren	62,8%	34,8%	2,4%

In deze tabel zien we met welke gemeentelijke actoren de speelpleinwerkingen vooral contact hebben. Er zit een verschil op de vraagstelling van in 2010, waar enkel een ja/nee optie was, terwijl er nu ook 'af en toe' kon aangeduid worden. Toch is het mogelijk om hier enkele conclusies uit te trekken.

Wat opvalt is dat de betrokkenheid van de **schepen van jeugd** hoger is dan ooit (2010: 78%). Dit kan verschillende oorzaken hebben. Speelpleinwerkingen is een belangrijke en erg laagdrempelige vorm van jeugdwerk die veel kinderen bereikt. Door het belang vanuit de opvangfunctie, lijkt het logisch dat hier wel wat politieke aandacht naartoe gaat. Het is belangrijk om te blijven bekijken welke richting dit uitgaat. Enerzijds kan dit zorgen voor meer kansen: draagvlak, financieel of qua infrastructuur. Anderzijds kan dit ook zorgen voor meer beperkingen: op vlak van veiligheid, verantwoordelijkheid of ruimere openingsuren? De VDS kan hierop inzetten door deze schepenen in toenemende mate echt als doelgroep te zien. Inzet hierbij is vooral het thema 'speelpleinwerk als jeugdwerk', zodat ook de beleidsmakers geloven in écht eigenaarschap van jongeren.

Een opvallende stijger is het **lokaal overleg buitenschoolse kinderopvang**. In 2010 gaf zo'n 24% van de werkingen aan hierbij betrokken te zijn, nu is dat al zo'n 61% dat aangeeft vaak bij zo'n overleg betrokken te zijn. Dit kan enerzijds liggen aan het feit dat er nu verhoudingsgewijs meer gemeentes hebben ingevuld, maar dan nog is dat een stijging die opvallend is. Zeker in het licht van het nieuwe decreet rond opvang en vrije tijd van schoolkinderen is dat een belangrijk aandachtspunt waar de VDS mee aan de slag kan.

In vergelijking met 2010 stijgt ook de betrokkenheid van de **jeugddienst** en van **ouders** verhoogd. Voor het eerst werd gevraagd naar de betrokkenheid van **buurtbewoners**. Het is opvallend dat dit eerder laag ligt: 62% van de werkingen geeft aan nooit burens te betrekken. Dit cijfer moet omlaag: de VDS wil het speelpleinwerk graag stimuleren om meer en beter buurtgericht te gaan werken. Dit komt een positief speelklimaat enkel maar ten goede!

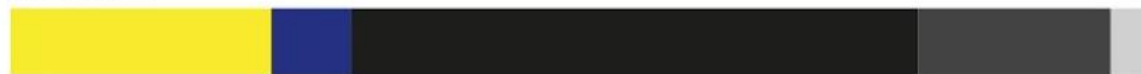
5.5.2 De jeugdraad

HEEFT HET SPEELPLEIN EEN LINK MET DE JEUGDRAAD?

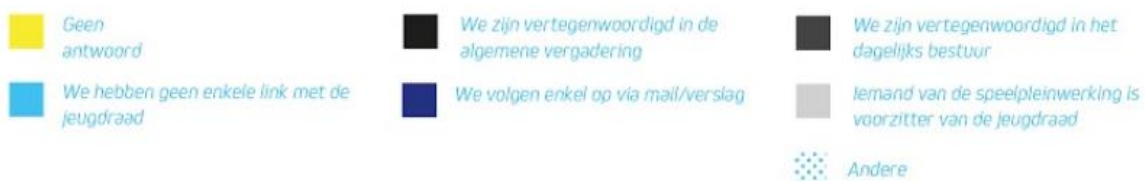
GEMEENTELIJK

PARTICULIER

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Op deze vraag heeft een flink deel van de respondenten geen antwoord gegeven. In de groep die wel een antwoord gaf, waren de particuliere speelpleinwerkingen meer dan in andere vragen vertegenwoordigd.

Uit de cijfers leiden we af dat **particuliere speelpleinwerkingen** vaker vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering en het dagelijks bestuur van de jeugdraad. Bij gemeentelijke werkingen is hier nog werk aan. Vaak zien (hoofd)animatoren van een gemeentelijke werking dit als een rare verhouding omdat ze zelf bij de gemeente aan de slag zijn. Ook gemeentelijke speelpleinanimatoren zijn echter boven alles gewoon jongeren. We willen hen dan ook blijven stimuleren om een link met de jeugdraad te zoeken en te onderhouden. Een gemeente die het speelpleinwerk (of het nu gemeentelijk of particulier is) écht als jeugdwerk ziet, zorgt er ook voor dat het speelplein ook in de jeugdraad vertegenwoordigd is.

5.5.3 Ouders

Hoe worden ouders bij jullie werking betrokken?

Niet, behalve bij de inschrijving	14,6%
Informeren bij de breng- en afhaalmomenten	88,4%
Betrekken bij het beleid door inspraak te vragen over bepaalde thema's	9,2%
Betrekken bij de werking door hen er een actieve rol in te laten opnemen (bv: voor- en naopvang, vervoer naar het zwembad, vieruurtjes...)	4,3%
Moment gericht op ouders: speelpleincafé of OpenSpeelpleindag	23,2%
Facebook	68,3%
Foto's op de website	51,2%
Andere	11,6%

Voor het eerst stelden we in de enquête de vraag naar de **betrokkenheid van ouders**. Geprikkeld door het onderzoek 'ouders en jeugdwerk' wilden we op dit thema verdergaan en ook voor het speelpleinwerk bevragen hoe ouders betrokken worden.

Vaak blijft deze betrokkenheid op het niveau van **informer**en: de meeste speelpleinwerkingen (88%) geeft aan dat ze communiceren met ouders bij breng- en afhaalmomenten. Dat lijkt ons logisch, het is nog vreemd dat er 12% van de werkingen dit niet doen. Misschien zijn dit de werkingen met busvervoer? Naast deze momenten worden ook facebook en de website vaak gebruikt om ouders te informeren.

Het echt in interactie gaan met ouders gebeurt soms nog, in 23% van de antwoorden lezen we dat de werking soms momenten gericht op ouders organiseert. Dit is niet veel en ondersteunt de veronderstelling dat veel speelpleinwerkingen vooral het werken met kinderen én animatoren hun core-business vinden. Een concept als een ‘algemene open speelpleindag’ bestond vroeger, maar nu niet meer. De VDS ziet nog steeds het voordeel in van dergelijke momenten, omdat het opbouwen van een ‘band’ met de ouders de werking enkel maar ten goede kan komen. Als de ouders weten hoe de speelpleinwerking ineen zit, zijn de verwachtingen ook duidelijk en weten ze sneller iemand te vinden als er eens iets minder gaat.

Concepten waarbij ouders mee helpen of mee beleid maken zijn bijna onbestaande (minder dan 10%).

5.5.4 Invloed op het beleid

Is die invloed gestegen of gedaald in vergelijking met vroeger? (toen er nog een jeugdwerkbeleidsplan was)

Nu hebben we meer invloed	11%
Gelijk gebleven	72%
Nu hebben we minder invloed	17%

Bij deze tabel is het opvallend dat een flink deel van de speelpleinwerkingen (bijna 20%) **niet probeert** om invloed te hebben op het beleid van de gemeente. Is het een ‘ver van hun bed show’ of wordt er niet naar de speelpleinwerking geluisterd?

Bij de tegenovergestelde optie (ja, en er wordt naar ons geluisterd), komt het totaal bijna aan 30%. Dit is wel een **hoog getal**. Wellicht zijn dit speelpleinverantwoordelijken die al langer op die stoel zitten en vaak een breed netwerk hebben om effectief invloed uit te oefenen. Dit getal is hoopgevend in het licht van de lokale verkiezingen van 2018. Met een brede campagne probeert de VDS dit bewustzijn bij speelpleinwerkingen nog hoger te krijgen: door in te zetten op de meerjarenplanning is het mogelijk om invloed uit te oefenen op strategische keuzes die de gemeente maakt, bvb op het vlak van infrastructuur of (eigen) vakantieaanbod.

De vraag of de invloed is gestegen wordt zowat neutraal beantwoordt. Meer dan 70% vindt dat dit gelijk is gebleven. Daarnaast zien we dat zowat evenveel mensen antwoorden dat de invloed is gedaald dan dat er mensen antwoorden dat de invloed is gestegen. Doordat de beheers- en beleidscyclus nog maar in opstartfase is, is het te vroeg om hier echt conclusies uit te trekken.

5.5.5 Promotie

Hoe gebruiken jullie bepaalde media?

	Algemene promo	Contact met vrijwilligers	Contact met kinderen en ouders	Gebruiken we niet
Flyer en affiche	68,9%	39,6%	61%	7,3%
Brief	11%	47%	51,8%	23,8%
Blog	4,9%	4,9%	6,1%	90,2%
Digitale nieuwsbrief	18,3%	15,2%	21,3%	60,4%
GSM (telefoneren)	3%	75,6%	47%	15,9%
GSM (sms)	1,8%	75,6%	23,8%	20,1%
Facebook	59,8%	80,5%	64,6%	2,4%
Twitter	6,1%	1,2%	1,8%	92,7%
Instagram	6,1%	6,1%	4,3%	89%
Snapchat	2,4%	6,7%	2,4%	92,7%
Filmpjes (youtube)	17,1%	24,4%	19,5%	64%

Het gebruik van promokanalen ligt anders voor verschillende doelgroepen. Uit deze lijstjes wordt duidelijk wordt wat de meest gebruikte communicatiemiddelen zijn.

- Voor **algemene promo**: flyers en affiches én facebook stijgen ver boven de andere opties uit.
- Voor **contact met vrijwilligers**: facebook en gsm (bellen én sms-en) zijn het populairste, net iets minder dan de helft gebruikt ook de klassieke post. We veronderstellen dat deze complementair werken: eerst via facebook, dan sms-en en dan bellen. En als het echt belangrijk is, komt er af en toe nog wel eens een brief.
- Voor **ouders**: Facebook wint net van flyers en affiches, klassieke brieven worden ook nog vaak gebruikt.

Opvallend in vergelijking met 2010 is dat **sociale media** nog populairder wordt. Toen werden die in 51% van de gevallen gebruikt voor contact met vrijwilligers. Nu wordt facebook al door 80% van de werkingen gebruikt. Dat is niet zo met alle sociale media: instagram en snapchat worden weinig gebruikt.

Als we dit vergelijken met enkele algemene conclusies¹ over het gebruik van sociale media bij 16-24 jarigen, dan merken we net het omgekeerde. Facebookgebruik onder jongeren daalt en wordt steeds passiever (enkel volgend), terwijl snapchat razendsnel groeit én dat vooral onder de jongere doelgroep.

We kunnen stellen dat speelpleinverantwoordelijken op dit vlak **achterophinken** op waar jongeren écht te vinden zijn. Naar contact met huidige animatoren toe is facebook voldoende, aangezien het dan vooral over praktische communicatie gaat. Maar om **betrokkenheid** op te bouwen bij een breder publiek en dan vooral richting nieuwe animatoren **werven**, is het belangrijk om deze evoluties wel te volgen. Niet om meteen op 5 hippe sociale media extra te vinden te zijn, maar wel om hier bewust mee om te gaan. Zet hier zeker ook de animatoren zélf voor in!

Naar **ouders** toe is de communicatie ook steeds meer op facebook gericht. In vergelijking met algemene cijfers is dit echter normaal: de helft van de facebookgebruikers is tussen de 25 en de 44 jaar oud en het gebruik van facebook blijft ook stijgen bij de niet-meer-zo-jongeren.

¹ <http://www.talkingheads.be/nl/blog/detail/sociale-media-in-verandering-cijfers-over-evoluties-in-het-digitale-landschap>

5.5.6 Uitwisseling met andere speelpleinen

Doen jullie aan uitwisseling met andere speelpleinwerkingen?

Nee	23,8%
Ja	76,2%

Elk speelplein is anders maar is vaak met dezelfde dingen bezig. Logisch dan ook dat er zoveel speelpleinwerkingen inspiratie opdoen bij andere werkingen. De nemen deel aan VDS-initiatieven (44,5%), zetten zelf ontmoeting op (23,8%) of wisselen uit met andere speelpleinen via de jeugdraad, speelpleinoverleg... (14%)

6. Uitdagingen voor het speelpleinwerk anno 2015

Om een globaal beeld te krijgen van de sector, stellen we telkens de vraag naar wat speelpleinwerkingen belangrijk vinden. Dat zegt iets over hun visie en missie en over wat speelpleinwerkingen de **reden van hun bestaan** vinden.

Door de jaren heen bevragen we hierbij dezelfde kenmerken:

1. Onze werking staat open voor **alle** kinderen. We doen een speciale inspanning om de werking toegankelijk te maken voor kleuters en tieners. We hebben aandacht voor kinderen uit kansarme milieus. kinderen met een handicap, kinderen van allochtone afkomst ...
2. Onze werking kiest bewust voor een lage drempel. We doen er alles aan om de **prijsetting** zo toegankelijk mogelijk te maken voor iedereen.
3. Wij dragen **spelen**, plezier en een leuke vakantie voor kinderen hoog in het vaandel. Onze energie gaat hoofdzakelijk naar de fun en de ambiance bij de kinderen.
4. Onze **begeleiders** zijn de belangrijkste schakel in het streven naar kwaliteit. De begeleiders vormen als het ware een doelgroep op zich waar we veel energie in investeren. In de praktijk vertaalt zich dat in een jaarwerking, extra activiteiten, bedanking ...
5. We vinden het belangrijk dat onze begeleiders **participeren** en mee de richting van het speelplein bepalen. We vinden het belangrijk om veel energie te stoppen in het opzetten van een stuurgroep en of andere inspraakkanalen.
6. Onze werking heeft een eigen uitgesproken **identiteit**. Dat vertaalt zich in een eigen naam, gadgets, T-shirts, logo, enz. We vinden het belangrijk om daar veel tijd en energie in te stoppen.
7. Onze werking speelt bewust in op de **opvangproblematiek**. De ouders zijn de schakel die zorgen dat kinderen naar het speelplein komen.
8. Onze speelpleinwerking is vertegenwoordigd in de **jeugdraad**. We vinden het belangrijk dat onze werking een volwaardig initiatief is naast alle andere jeugdbewegingen en initiatieven van de gemeente.

De werkingen werden gevraagd om deze kenmerken in volgorde van belangrijkheid te zetten.

Eén kenmerk springt eruit: '**spelen, plezier en een leuke vakantie**'.

Op de tweede plaats vinden we 'inzetten op begeleidersploeg' en 'toegankelijkheid' (zowel open voor alle kinderen als lage financiële drempel).

Opvallend sinds de enquête van 2010 is dat het kenmerk rond begeleidersploeg minder uitgesproken als belangrijk gezien wordt. Dat is niet meteen een onrustwekkend verschil, maar wel belangrijk om in de gaten te houden. Tussen 2005 en 2010 steeg het belang van dit thema een beetje. Dat speelpleinwerk ook jongeren als doelgroep heeft en in de kern jeugdwerk is, mag niet vergeten worden. Dit zal de VDS ook in de toekomst verder in de verf zetten.

Daarnaast scoren de beide kenmerken rond toegankelijkheid hoger dan vroeger. Dit heeft wellicht een link met het bewustzijn dat hier in de laatste jaren is rond gecreëerd: de VDS heeft hier zelf én

met steun van verschillende provincies op ingezet en dit heeft dus een effect op hoe belangrijk speelpleinwerkingen dit inschatten.

	2010 (score 1-8, hoe hoger, hoe belangrijker)	2015 (score 1-8, hoe hoger, hoe belangrijker)
Spelen, plezier en een leuke vakantie	5,2	5,3
Begeleiding	4,5	4,3
Open voor alle kinderen	3,9	4,2
Lage financiële drempel	3,9	4,2
Participeren	3,7	3,8
Identiteit	2,6	2,4
Opvangproblematiek	2,2	2,2
Vertegenwoordigd	2	1,6

In de volgende vraag konden de speelpleinwerkingen even vooruitkijken naar **2030**. We vroegen hen hoe het speelpleinwerk er in de verdere toekomst kan uitzien. Dit geeft ons een zicht op de belangrijke uitdagingen voor de toekomst, waar we met de hele sector samen aan werken.

De VDS heeft doorheen de verschillende enquêtes steeds dezelfde lijst uitdagingen geformuleerd:

- Speelpleinwerk is in de toekomst een van de belangrijkste factoren in de **opvangproblematiek**. Het speelpleinwerk moet zich in de toekomst duidelijk(er) profileren als opvanginitiatief.
- Het speelpleinwerk moet werken aan een **gezamenlijk profiel en uitstraling**.
- De werkvorm ‘speelpleinwerk’ moet in de toekomst aan **naambekendheid** winnen in Vlaanderen.
- Het speelpleinwerk moet zich meer openstellen voor **bijzondere doelgroepen** (kinderen met een handicap, kansarmen, allochtonen, kinderen uit de bijzondere jeugdzorg).
- Het speelplein wordt meer een plaats voor **tieners**.
- Speelpleinwerk kan ook **buiten de vakantie** (op woensdag namiddag, zaterdag, evenementen...).
- Het speelpleinwerk is de **voortrekker** van een aangename, avontuurlijke en uitdagende vakantie voor kinderen.
- Speelpleinwerk, Grabbelpas, mobiele werkingen en speelstraten (of andere lokale speelinitiatieven in de vakantie) moeten beter op elkaar **afgestemd** worden.
- Speelpleinwerk mag meer **kosten** aan de ouders. Kwaliteit betaal je nu eenmaal.
- Het speelpleinwerk moet in de toekomst een **breder sociaal draagvlak** krijgen. We hebben er alle belang bij om ook ouders, buurt(comités) e.d. bij de werking te betrekken.
- De **rol van de gemeente** in het organiseren van speelpleinwerk mag gerust groter worden.
- Plaatselijke speelpleinwerkingen moeten werken aan een **sterk eigen profiel**.

De algemene scores liggen in 2015 hoger dan in 2010, maar dat ligt aan de vraagstelling.

We kunnen enkele conclusies trekken:

- Op de eerste plaats staat hier dat het speelplein **voortrekker** is van een avontuurlijke en uitdagende vakantie.
- Het thema '**meer naambekendheid**' wordt in 2015 belangrijker ingeschat dan in 2010. Door veranderende evoluties (bv wegvallen middelen lokaal jeugdbeleid) lijkt ons dat een logische uitdaging. De VDS gaat daar verder mee aan de slag.
- De evolutie van het thema '**de rol van de gemeente**' is ook opvallend. Een gemiddelde van 3,19 wijst erop dat de sfeer hierrond eerder positief is. Dit is een thema dat verder te onderzoeken is, want de interpretatie van dit cijfer is niet duidelijk.

Verder zien we grotendeels dezelfde lijnen en conclusies als in 2010.

	2010 (1=niet belangrijk, 3=geen mening, 5=belangrijk)	2015 (1=helemaal niet akkoord, 2=niet akkoord, 3= neutraal, 4=akkoord, 5=helemaal akkoord)
Voortrekker avontuurlijke en uitdagende vakantie	3,6	4,6
Meer naambekendheid	2,9	4
Voor bijzondere doelgroepen	3	3,85
Werken aan sterk eigen profiel	3	3,83
Speelinitiatieven afgestemd op elkaar	3,1	3,79
Breder sociaal draagvlak	2,7	3,55
Gezamenlijk profiel en uitstraling	2,9	3,52
De rol van de gemeente groter	2,3	3,19
Voor tieners	2,3	2,93
Inspelen op opvangproblematiek	2	2,80
Ook buiten de vakanties	1,4	2,73
Mag meer kosten	1,4	2,45

7. Besluit

Anno 2015 kunnen we besluiten dat nog nooit zoveel kinderen en jongeren hun weg vonden naar speelpleinwerk. De waarde van het speelpleinwerk is dus groter dan ooit. We stellen echter ook vast dat er factoren zijn die de **eigenheid van speelpleinwerk hard onder druk zetten**.

De grote openheid

De voorbije jaren is er door speelpleinploegen hard gewerkt aan hun visie op en begeleidershouding ten aanzien van bijzondere doelgroepen. Dit werk vertaalt zich in een groter bereik en meer speelplezier voor álle kinderen. Deze positieve evolutie staat echter in schril contrast met de extra organisatorische drempels die worden opgeworpen. Prijsstijgingen, een meerprijs voor niet-inwoners, een inschrijfstop, minder aanbod in de kleine vakanties en het aantal speelpleinen dat werkt met voorinschrijvingen. Het zijn allemaal elementen die de openheid van speelpleinen niet ten goede komen. De (hoofd-)animatoren werken al aan toegankelijkheid, nu de rest nog?

De focus op spelen

Uit de enquête leren we dat er opnieuw meer en betere speelkansen worden gecreëerd voor kinderen. We zien meer keuze en meer variatie. Daar zijn we met de VDS uitermate gelukkig mee. De nood aan opvang kan het hoofddoel van speelpleinwerk, zijnde spelen, meer en meer onder druk zetten. Samenwerking met andere opvanginitiatieven dringt zich op om wat druk van de ketel te laten.

Speelpleinwerk is jeugdwerk

Het totaal aantal kinderen dat deelneemt aan speelpleinwerk, is opnieuw gestegen. Een groot compliment voor iedereen die er aan mee werkt. Ook het totaal aantal animatoren lag nog nooit zo hoog. Speelpleinen hebben echter nog meer animatoren nodig om aan al die kinderen speelplezier te bieden. Er mogen dus gerust nog heel wat jongeren animator worden en blijven. Daarvoor is het noodzakelijk dat iedereen blijft investeren in zijn of haar speelpleinploeg. Het blijkt echter uit deze enquête dat animatoren veel langer dan voordien, ingezet worden voor speelplein en opvang, dat er wordt bespaard op de speelpleinploeg en dat het aantal jaarwerkingen en stuurgroepen daalt. Dit moet anders als we tekorten aan animatoren willen wegwerken.

We roepen **iedereen** (animatoren, hoofdanimatoren, speelpleinverantwoordelijken, jeugdambtenaren en de politiek) op om de eigenheid van hun speelplein te benoemen, te respecteren en naar iedereen uit te dragen.

Samen maken we speelpleinwerk klaar en sterk voor de toekomst!

8. Bronnen

- Onderzoeksrapporten van de Vijfjaarlijkse Speelplein Enquête. Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) vzw, Mechelen.
- Speelpleinwerkingen in Vlaanderen en Brussel. Onderzoeksrapport in op dracht van de afdeling jeugd, 2014, Brussel.
- Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs 2014-2015, Brussel.
- <http://www.talkingheads.be>.